

1/2020

SFV

magasinet

Bildning för framtiden

Linda Mannila / Tove-filmen / Hangö sommaruniversitet / Idrottsskul

Nr 1

Februari 2020
Volym 21, 6. årgången

UTGIVARE

Svenska folkskolans vänner
www.sfv.fi
sfv@sfv.fi

SFV:s kultur- och bildningstidskrift
utkommer 4 gånger år 2020:

Nr	1	2	3	4
Materialdag	17.1	30.4	11.9	18.11
Utdelas	21.2	12.6	16.10	16.12

REDAKTION

SFV, Annegatan 12 A 24,
00120 Helsingfors,
tel. 09-684 4570
redaktion@sfv.fi
Vi finns på Facebook,
Twitter, YouTube och Instagram.

**CHEFREDAKTÖR
& ANSVARIG UTGIVARE**

Johan Aura
johan.aura@sfv.fi
040-3559 935

REDAKTÖRER

Rabbe Sandelin
rabbe.sandelin@sfv.fi

Christine Skogman
christine.skogman@sfv.fi

LAYOUT

Pia Pettersson

PÄRM

Linda Mannila
Foto: Jussi Vierimaa

Grano Oy, Vasa
ISSN 2342-7426 (print)
ISSN 2342-7442 (online)

FOTO: PIA PETTERSSON

- 4 Kontakta SFV
- 5 Ledaren: SFV är på rätt väg
- 6 Kort
- 8 Kalender
- 9 Webbkurs om strategiska frågor i civilsamhället
- 10 Hos Vännerna
- 11 Ordförande: Språk spelar roll
- 12 Tove-filmen handlar inte om mumintrollen
- 15 Kulturkolumn: Guldets som mist sin glans
- 16 Digivärlden – en allemansrätt
- 21 SFV:s studiecentral vill sprida digibildning
- 22 Hållbar utveckling – ett projekt i hela Yttermark skola
- 26 Hangö sommaruni – en fri akademi i tiden
- 31 Bildningskolumn: Bildning – eller inbillning?
- 32 ”Här är vi alla idrottare”
- 36 Mediaseminarium med brännhett tema
- 38 Gwenaëlle Bauvois: Dags att skippa benämningen ”Fake News”
- 41 Kulturredaktör Wilhelm Kvist fick Topeliuspriset 2020
- 42 ”Den finlandssvenska litteraturen ligger mig varmt om hjärtat”
- 45 Bengelsdorff: Ett lärorikt parti
- 46 Föreningsfrågan
- 47 SFV fakta
- 48 Författare på djupet: Margaret Atwood – Orakel och sanningsägare
- 54 Boklådan
- 58 Kryss / sudoku / anagramjakten

”

En nyhet för i år är en digital kurs i kinesiska för gymnasiet och andra intresserade. Den planeras som en 3-årig helhet med start hösten 2020.

Fredrik Åberg, rektor för Hangö sommaruniversitet, sidan 29.

FOTO: MAGNUS LINDBERG

16

Artificiell intelligens är en del av vår allt mer digitaliserade vardag. Samtidigt känns AI främmande och skrämmande för många. Entreprenören och forskaren Linda Mannila arbetar för att öka förståelsen för den digitala världen och AI.

► *Sidan 16*

26

Hangö sommaruniversitet är legendariskt. Det väcker minnesbilder av långa sandstränder, pittoreska trävillor och gemytliga studier i trevlig sommarmiljö. Här erbjuds akademiska studier, yrkeshögskolestudier, fortbildning, seminarier, abikurser och även andra kortkurser. I dag har man verksamhet under hela året och på flera olika orter.

► *Sidan 26*

32

Friidrottstränaren Carola Häggblom i Pedersöre såg ett behov. Flyktingpojarna hittar snabbt ett sammanhang i sitt nya hemland, men hur ska man få flickorna att röra på sig? Resultatet blev Idrottsskul – en grupp för invandrartjejer som tränar tillsammans och får taxiskjuts till idrottshallen.

► *Sidan 32*

*Skriv
eller ring!*

Frågor om
donationer till SFV
och SFV:s förvaltning

JOHAN AURA
KANSLICHEF
johan.aura@sfv.fi
040-3559 935

Frågor om
SFV:s ekonomifunktion
eller datasystem

TED ÖSTERMAN
EKONOMICHEF
ted.osterman@sfv.fi
0400-197 692

Frågor om
SFV:s tävlingar,
pris och medaljer
samt medlemskap

CAMILLA NORDBLAD
KANSLICHEFENS ASSISTENT
camilla.nordblad@sfv.fi
045-1210 864

Frågor om
SFV:s fastigheter

STEFAN JOHANSSON
FASTIGHETSDIREKTÖR
stefan.johansson@sfv.fi
044-7397 340

Frågor om sektorn
Utbildning

NIKLAS WAHLSTRÖM
SEKTORSANSVARIG,
UTBILDNING
niklas.wahlstrom@sfv.fi
050-548 2100

Frågor om
SFV-huset G18,
festsalen och bokningar

TOM SUNDBERG
VAKTMÄSTARE
tom.sundberg@sfv.fi
050-3666 436

Frågor om sektorn
Kultur och bibliotek

VIVEKA ÅBERG
SEKTORSANSVARIG,
KULTUR OCH BIBLIOTEK
viveka.berg@sfv.fi
040-5331 710

Frågor om
SFV:s publikationer
och annonsering

RABBE SANDELIN
PUBLIKATIONSANSVARIG
rabbe.sandelin@sfv.fi
0400-453 953

Frågor om
SFV:s studiecetral
och sektorn Fri bildning

ANNA-KARIN ÖHMAN
SEKTORSANSVARIG, FRI BILDNING
OCH SFV:S STUDIECENTRAL
anna-karin.ohman@sfv.fi
050-3421 890

Frågor om
SFV:s kommunikation

CHRISTINE SKOGMAN
INFORMATIONANSVARIG
christine.skogman@sfv.fi
040-5136 418

Frågor om
studiecetralens
kurser och studiecirkel

BEATRICE ÖSTMAN
KURSKOORDINATOR,
SFV:S STUDIECENTRAL
beatrice.ostman@sfv.fi
040-5026 026

SFV är på rätt väg

I slutet av år 2019 genomförde vi en så kallad intressentundersökning i form av djupintervjuer med samhällspåverkare inom utbildningssektorn, politiken, kulturen och den fria bildningen. Syftet var att få information om hur SFV:s förnyade bidragsprocess tagits emot, men också om hur SFV i allmänhet upplevs. Svartsprocenten var hög, och vi fick många intressanta synpunkter och mycket värdefull information med tanke på framtiden.

SFV fick genomgående beröm för den fortlöpande ansökningstiden och SFV:s forskningsbaserade tillvägagångssätt gällande bidragsverksamheten. Likaså ansåg de intervjuade att det var bra att det finns en levande människa på SFV som man kan diskutera projektidéer med innan ansökan görs. Och även om vi innan förnyelsen hade små farhågor om att vårt ansökningsformulär eventuellt kommer att upplevas som för svårt, var det många svarande som tvärtom tyckte att det var givande: Tack vare problematiseringen blir ansökan nu betydligt mer välbeskriven och fokuserad. Förbättringar önskades främst gällande kommunikationen kring allt det nya – att det med tanke på ansökningarna skulle bli ännu tydligare vad SFV önskar åstadkomma med sin bidragsverksamhet.

När det gällde kommande fokusområden för SFV:s bidragsverksamhet lyfte de svarande upp bland annat frågor som det svenska språkets framtid, och integrering på svenska i Finland. Även den regionala distributionen av satsningar, samt språköarnas betydelse diskuterades aktivt.

Många berättade att SFV upplevs som mer relevant och i tiden efter de förändringar som gjorts, och det är vi glada för. Alla tankar och åsikter som kom fram kommer vi framöver att beakta i SFV:s kommunikation och arbete. Vi kommer ännu tydligare att kommunicera vad SFV gör, varför vi gör det, och vad resultatet blir.

Johan Aura

KANSLICHEF,
SVENSKA FOLKSKOLANS VÄNNER

Skicka in dina minnesrunor till minnesrunor.fi

■ SFV hoppas på att alla som skriver minnesrunor för publicering i tidningar och tidskrifter även skickar in dem till minnesrunor.fi.

Det finns många anledningar till att skicka in den skrivna minnesrunan även till minnesrunor.fi: Minnesrunan blir först och främst mer bestående. Tidningarnas avskrifter kommer man inte nödvändigtvis åt på nätet efter publiceringen, och på minnesrunor.fi kan vi dessutom publicera betydligt längre texter än i tidningarna. I tillägg innehåller en minnesruna på nätet ofta intressant biografisk information, som kan hjälpa till exempel släktforskare.

Reglerna är enkla: föremålet för minnesrunan skall vara en svenskspråkig finländare, eller en annan finländare som gjort en viktig eller intressant arbets- eller frivilliginsats inom det svenska i Finland, och minnesrunan skall vara

skriven på svenska. Föremålet för runan behöver inte vara en känd eller berömd person.

En minnesruna som sänds in till minnesrunor.fi kan även publiceras i *SFV-kalendern*, men då gäller vissa tilläggsriterier bland annat av utrymmesskal, som framträdande synlighet i finlandssvenska kretsar, betydande och uppmärksammade arbetsinsatser eller skapande verksamhet, eller synliga förtroendeposter och omfattande frivilligarbete utöver den ordinarie tjänsten.

E-posta alltså din minnesruna och en copyright-fri bild till redaktion@sfv.fi. Du får även gärna sända in gamla runor som redan publicerats. På www.minnesrunor.fi finns frågor och svar om minnesrunorna. Om du har ytterligare frågor går det också bra att kontakta **Rabbe Sandelin** på 0400-453 953.

Minnesrunor

Välkommen [Sök en minnesruna](#) [Skicka in en minnesruna](#) [Avskrift av gamla runor](#) [Frågor och svar](#)

Öhberg, Viktor

Viktor Öhbergs släkt, hans barndomstid och skolor.

Från Pärnå socken i östra Nyland flyttade år 1800 en ung allmogeman vid namn Abraham Andersson till Lillkonings hemman i Övitsböle, en by i Mörsköm, belägen tätt invid Pärnå rägräns. Han kom dit sannolikt som arbetare, men gifte sig med dottern i huset Kajsa Johansdotter och stannade i egenskap av hemmäg på stället. I detta äktenskap, fadern erhöll med tiden titeln häradsskötare, föddes bland andra barn sönerna Anders Johan och Isak. Den förre torde hava blivit i tillfälle att besöka någon, skola, eftersom han med tiden blev landskontorist; han flyttade 1830 till Jockas socken. Dessförinnan hade han antagit namnet Öhberg, och hans exempel följdes av den yngre brodern Isak. Denne, som ingått giftermål med Maria Charlotta (Detta namn finnes i Pärnå kyrkobok, icke Maria Kristina såsom det vanligen uppgivits) Lihr, härstammande från en under Karl XII:s tid till Finland invandrad smedsläkt från Dalarna, begav sig 1824 med hustru och en 4-årig dotter Viktoria Sofia till Forsby järnbruk i Pärnå. Där vann han anställning som bruksbokhållare och var samtidigt ägare av Bäckby gård i Lappträsk, där familjen under somrarna, ofta vistades.

Någon tid därefter erhöll Isak Öhberg klockaretjänsten i Pärnå, och flyttade därför till kyrkbyn, där bostället låg. I hemmet ökades med åren barnens antal. De blevo icke färre än 11; av söner fanns det 4 och döttrar 7. Den förstfödde av gossarna – han skådade dagens ljus den 15 februari 1830 i Forsby – erhöll i dopet namnet Viktor Wilhelm, och det är dennes levnadsöden vi i det följande skola söka skildra.

1961

Svenska skolan i Varkaus år 1925.

■ **Svenska skolan i Varkaus.** År 2019 lade Varkaus stad ner Svenska skolan i Varkaus på grund av lågt elevantal, och skolan blev därmed 100 år gammal. Skolan startade 1919, och eleverna kom då främst från den svenskspråkiga minoritet som arbetade i ortens industrier, men redan på 30-talet hade skolan även elever från finskspråkiga hem.

I SFV:s arkiv hittas rapporter om skolans verksamhet från 1940-talet. Det första betydande ekonomiska stödet till skolan utbetalades enligt arkivkällorna år 1961: 150 000 mark, eller i dagens penningvärde cirka 4 000 euro. Därefter återfinns skolan regelbundet bland bidragsmottagarna under rubriken "Understöd till skolor och barnträdgårdar". Det sista understödet till skolan utbetalades av SFV år 2018, och det uppgick till 10 000 euro.

Vi direktsänder prisutdelningen

■ Den 1 april blir det pris- och medaljregn i SFV-huset G18, då SFV har sin vår- och utdelningsfest. Festen börjar med en lunch, och vi startar direktsändningen på www.sfv.fi då prisutdelningen kommer igång cirka kl. 13:45.

Helsingfors

GRUNDKURS I DIGISTOFF

Tid och plats: 9.3 kl. 18–20:30,
SFV-huset G18, Georgsgatan 18, rum 101

Under kursen går vi igenom grunderna i Digistoff och deltagarna har möjlighet till personlig handledning i arbetet med den egna föreningens webbsida. Ta med din förenings inloggningsuppgifter till Digistoff samt egen dator. Föreläsare: Jonas Lemberg.

DIGITALISERING OCH IDÉBURET ARBETE – HUR POSITIONERAR VI OSS I EN DIGITAL VÄRLD?

Tid och plats: 25.3 kl. 9:30–16.
Ode, Helsingfors centrumbibliotek,
Tölöviksgatan 4.

Välkommen på en kursdag där vi blir bättre på att förstå digitaliseringens möjligheter, risker och utmaningar, samt hur vi ska positionera vårt arbete i denna kontext. Dagen består av föreläsningar och workshops, och börjar med en föreläsning av teknikjournalisten **Anders Thoresson** från Sverige. Han är frilansjournalist, poddare, föreläsare, moderator och författare, och föreläser bland annat om hur tekniken förändrar samhället och om hur det går att använda tekniken på smartare sätt i arbetslivet. Pris: 30 euro, inkl. lunch och kaffe. Mer information och anmälan: <https://evl.fi/plus/utbildning-och-arbetsliv>

GÖR DET SVENSKA I FINLAND SYNLIGT PÅ WIKIPEDIA

Tid och plats: 31.3 kl. 16–18:15,
SFV-huset G18, Georgsgatan 18, rum 301
Målgrupp: föreningar, förbund och privatpersoner.

Har du eller din organisation kunskap eller information om ett ämne eller verksamhet som borde göras synligt på Wikipedia? Kom med på en kurs där du lär dig hur Wikipedia fungerar och hur du bidrar med innehåll. Kursen arrangeras tillsammans med Projekt Fredrika som jobbar för att förbättra tillgången på täckande och korrekt information om det svenska i Finland på Wikipedia.

Kurserna är öppna för allmänheten. Kom med!

DIALOGLEDARUTBILDNING: LÄR DIG LEDA EN KONSTRUKTIV DIALOG

Tid och plats: 2.4 kl. 9:30–16,
SFV-huset G18, Georgsgatan 18, rum 101

Vill du lära dig leda konstruktiva och respektfulla diskussioner? Välkommen på en heldagskurs där du lär dig Dialopausmodellen - praktiska verktyg för att planera och genomföra en dialog. Genom dialogpausmodellen finns det möjlighet att stanna upp och reflektera i lugn och ro, samt bjuda in dem som upplever det lite svårare att delta i diskussionen. Förutom att du lär dig leda och planera en Dialogpaus-diskussion, blir du bekant med bakgrunden och modellens struktur. Utbildningen riktar sig till organisationer och personer som har intresse av att använda modellen i sin verksamhet.

FORTSÄTTNINGSKURS I DIGISTOFF

Tid och plats: 6.4 kl. 18–20:30,
SFV-huset G18, Georgsgatan 18, rum 101

En kurs för vana Digistoff användare. Under kursen lär du dig mera avancerade funktioner. Deltagarna har möjlighet till personlig handledning i arbetet med den egna föreningens webbsida. Ta med din förenings inloggningsuppgifter till Digistoff samt egen dator. Skicka gärna in frågor på förhand i samband med anmälan. Föreläsare: **Jonas Lemberg**.

LÄR DIG HÅLLA EN ÖVERTYGANDE PRESENTATION

Tid och plats: 17.4 kl. 9–16,
SFV-huset G18, Georgsgatan 18, rum 101
Målgrupp: anställda och frivilliga inom föreningar och förbund.

Utveckla din förmåga att hålla tal, presentationer och föredrag på ett naturligt sätt! Målsättningen för heldagskursen är att du blir trygg, bekväm, flexibel och närvarande som kommunikatör. Du får kunskap och insikter som bidrar till en effektiv, tydlig och inspirerande kommunikation. Kursledare: **Nina Dahl-Tallgren**.

KREATIVITET – UPPNÅ GODA RESULTAT OCH ÖKA ARBETSGLÄDJEN

Tid och plats: 7.5 kl. 9–16,
SFV-huset G18, Georgsgatan 18, rum 301
Målgrupp: anställda och frivilliga inom föreningar och förbund.

Utveckla en kreativ miljö som leder till en bättre hälsa, högre arbetsglädje och minskad stress. Målsättning med heldagskursen är att utveckla förmågan att tänka i nya banor, utveckla idéer och ta initiativ både som individ och grupp. Vi övar oss på ett kreativt förhållningssätt, där drivmotorn är nyfikenhet. Vi tar oss tid att experimentera med tankar och vara öppna för nya synsätt. Kursledare: **Nina Dahl-Tallgren**.

Vasa

GÖR DET SVENSKA I FINLAND SYNLIGT PÅ WIKIPEDIA

Tid och plats: 9.3 kl. 16–18:15,
SFV-kansliet i Vasa, Handelsplanaden 23 B
Målgrupp: föreningar, förbund och privatpersoner.

Har du eller din organisation kunskap eller information om ett ämne eller verksamhet som borde göras synligt på Wikipedia? Kom med på en kurs där du lär dig hur Wikipedia fungerar och hur du bidrar med innehåll. Kursen arrangeras tillsammans med Projekt Fredrika som jobbar för att förbättra tillgången på täckande och korrekt information om det svenska i Finland på Wikipedia.

ÖSTERBOTTENS DELAKTIGHETSARENA – NYTT SÄTT ATT PÅVERKA

Save the date: 22.4

En arena för samtal mellan frivilligorganisationer, förtroendevalda, offentlig sektor och sakkunniga om ett delaktigt samhälle. Vi kan påverka vårt samhället, vår livsmiljö och den service vi får ta del för att skapa en smidig och lyckad vardag. Under dagen medverkar bland annat **Karin Neuhaus**, kanslichef NOD (Nationellt organ för dialog och samråd mellan regeringen och det civila samhället). Hon kommer bland annat att tala om hållbar samverkan över tid - framgångsfaktorer och fallgropar. Mer information på www.sfv.fi då evenemanget närmar sig.

GAME OVER? – OM LÄSLUST, SPEL OCH SOCIALA MEDIER

Tid och plats: 27.3 kl. 9.30–15.00,
Vasa stadsbibliotek, Dramasalen
(ingång från Rådhusgatan)

Välkommen på en inspirationsdag om den nya teknikens möjligheter för främjande av läslusten hos barn och unga. Målgrupp: bibliotekarier, lärare och andra intresserade.

Åbo

GÖR DET SVENSKA I FINLAND SYNLIGT PÅ WIKIPEDIA

Tid och plats: 30.3 kl. 16–18:15,
SFV-kansliet i Åbo, Tavastgatan 30 D 33-34
Målgrupp: föreningar, förbund och privatpersoner.

Har du eller din organisation kunskap eller information om ett ämne eller verksamhet som borde göras synligt på Wikipedia? Kom med på en kurs där du lär dig hur Wikipedia fungerar och hur du bidrar med innehåll. Kursen arrangeras tillsammans med Projekt Fredrika som jobbar för att förbättra tillgången på täckande och korrekt information om det svenska i Finland på Wikipedia.

Webbkurs

om strategiska frågor i civilsamhället

Text *Christine Skogman*

Nu kan du som är anställd eller förtroendevald i ett förbund eller en förening ta del av en unik webbkurs om strategiska frågor i civilsamhället.

Forskaren Ola Segnestam Larsson vid Ersta Sköndal Bräcke högskola föreläste om temat på Styrelse-dagarna i oktober 2019 i SFV- huset G18. Föreläsningen filmades och är nu omformad till en webbkurs.

Ola fokuserar på strategiska frågor av central betydelse för valda och betalda ledare i civilsamhället, inklusive begrepp som särart, mervärde och ideologi. Är det viktigt för ideella organisationer att odla sitt annorlundaskap? Vilken är förtroendevaldas ledarroll i civilsamhället? Webbkursen ger förtroendevalda och styrelser strategiska ledarskapsverktyg för att möta framtidens möjligheter och utmaningar.

Varför erbjuder SFV:s studiecetral och Förbundsarenan den här kursen?

– Vi vill sprida innehållet och göra det tillgängligt för en bredare publik. Ola tar upp angelägna och viktiga frågor som berör många föreningar och förbund. Vi hoppas att så många som möjligt tar vara på den här chansen eftersom kursen ger verktyg att strategiskt granska sin verksamhet och dra upp nya mål för framtiden, säger **Anna-Karin Öhman**, sektorsansvarig för Fri bildning och rektor för SFV:s studiecetral.

SÅ HÄR TAR DU DEL AV WEBBKURSEN:

Ta del av kursen antingen i grupp (styrelsen, personalen eller alla tillsammans) eller enskilt. Filmen är 60 minuter lång och består av två delar (35 min + 25 min). I slutet av del 1 finns reflektionsfrågor. Reservera gärna 60 minuter för filmen och ca 15–30 minuter efteråt för diskussion.

Kursen finns på www.sfv.fi/evenemang:

- Klicka på evenemanget Pågående: Förtroendevalda i civilsamhället
- Anmäl dig till kursen
- Tryck på länken till webbkursen som du får i bekräftelsebrevet i din e-post.
- Ta del av kursen

Webbkursen är tillgänglig på webben fram till slutet av 2020. ■

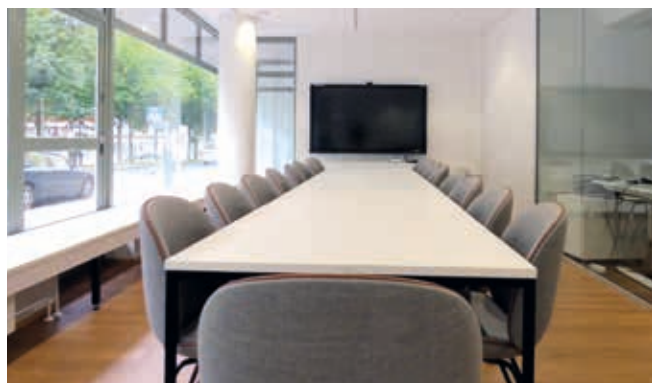

FOTO: RABBE SANDELIN

Hos Vännerna

Ordna er föreningsträff i SFV:s mötesutrymmen! Lokalerna står till kostnadsfritt förfogande för organisationer och föreningar. Reservera på www.sfv.fi/hosvannerna.

SFV-HUSET G18 I HELSINGFORS. Rum 101 finns i första våningen i SFV-huset G18, invid huvudtrappan. I möteslokalen ryms 15–20 personer vid möblering med konferensbord. Lokalen kan även möbleras med mindre cafébord och som klassrum (cirka 35 personer). I köket i närheten finns möjlighet att koka kaffe och te. De förbund som är medlemmar i Svenska studieförbundet får kostnadsfritt även använda festsalen i SFV-huset G18 dagtid måndag–onsdag. Den lokalen reserveras via festsalen@sfv.fi

SFV VASA. På Handelsplanaden 23 B, gatunivå, finns ett mötesutrymme som rymmer 18 personer. Utrymmet kan möbleras som ett avlångt bord, klassrum eller mindre cafébord. Ytterligare finns 10 extra stolar (utan bord) och en bänk längs fönstret som rymmer cirka 10 personer. I lokalen ryms totalt cirka 30 personer. I mötesrummet finns en storskärm, Clevertouch, med nätuppkoppling och skrivtavla i samma skärm. I köket intill finns det möjlighet att koka kaffe och te. Förutom mötesutrymmet finns dessutom tre drop-in arbetspunkter för

dig som behöver en tillfällig arbetsplats. Intill mötesrummet finns ett kök med möjlighet att koka kaffe och te samt kylskåp som får användas fritt i samband med möten och föreläsningar.

SFV ÅBO. På Tavastgatan 30 D 33-34 finns ett mötesutrymme med ett stort mötesbord för max 12 personer. Som klassrumsmöblering ryms cirka 20 personer, och totalt 24 med enbart stolar. I mötesrummet finns en storskärm, Clevertouch, med nätuppkoppling och skrivtavla i samma skärm. ■

Språk spelar roll

På väg hem från ett evenemang delade kollegan och jag bil med en riks-svensk kulturarbetare som var mycket intresserad av det finlandssvenska. Vi fick berätta om allt från skolor till bybutiker. Då kom frågan: Skulle ni prata finska med varandra nu om jag inte var med?

Okunskap är inget att bli arg på. Det är bara att fortsätta förklara. Inte innebär heller ännu en film där en finlandssvensk görs finskspråkig slutet för svenskan i Finland.

Men okunskapen är ett problem. Att vårt utrikesministerium rapporterat om *the Swedish-speaking Finns' bilingual minority* (svensktalande finländares tvåspråkiga minoritet) visar hur vanliga de felaktiga uppfattningarna är. Ja, många av oss är bra på finska, andra inte.

Att vara svenskspråkig i Finland påverkar och har påverkat vardagen på olika sätt. Som i Helene Schjerfbeck's fall. Hennes obefintliga kunskaper i landets majoritets-språk präglade påtagligt hennes liv och konst. Ska man förstå Helenes konstnärskap behöver man veta att hon var svenskspråkig.

Härom året presenterades fyra finländska konstnärer på Millesgården i Stockholm; Schjerfbeck var en av dem. Utställningen kompletterades av en kort film om henne. Konstverk och svartvita foton gled förbi medan en röst som föreställde Helenes läste högt ur hennes brev – på finska, textat till svenska.

Jag frågade en utställningsvärd hur det kom sig.

Det är en fråga om resurser, översättning kostar, blev svaret.

Nej, sa jag, på filmen läses hennes texter i översättning – till finska.

Utställningsvärden såg konfunderad ut, men förklarade att filmen gjorts av Ateneum i Helsingfors, Millesgården bara visade den.

Ateneum är vårt nationalgalleri. Varför gjorde inte Ateneum tvärtom, uppläsning på originalspråket och textning till finska? Varför gömmer en nationell institution med höga krav på kunskapsförmedling en konstnärs språk?

Inför Finlands 100-årsfirande storsatsade Yle på tre timmar dokumentärdrama om de skeenden som föregick självständighetsförklaringen. Fiktiva karaktärer blandades med historiska personer i ett dåtida Helsingfors, ambitionen var en historiskt korrekt framställning. Så när som på en punkt. I serien talas två språk: finska och ryska.

Enligt befolkningsstatistiken talade nästan en femtedel av helsingforsarna i samtliga samhällsklasser svenska år 1917. Men när Yle skildrar huvudstaden vid denna tid hörs inte ett ord svenska. Bara finska och ryska. Varför?

Det här är bara några exempel av många. När filmen om Tove Jansson nu görs på Toves språk blir den ett av de glädjande undantagen.

Att flera av landets konstnärer varit svenskspråkiga är kanske inget att rida på för dagens finlandssvenskar. Men att gömma undan detta faktum är att – medvetet eller omedvetet – förfälska landets historia. Finland är värt bättre än så. Eller hur, kulturministeriet, filmstiftelsen, nationalinstitutionerna?

Wivan Nygård-Fagerudd

STYRELSEORDFÖRANDE,
SVENSKA FOLKSKOLANS VÄNNER

SFV medfinansierar:

Tove-filmen

handlar inte om mumintrollen

Text & Foto Rabbe Sandelin

Hittills har den nya Tove-filmens inspelningar och hela projektet gått framåt under lyckliga stjärnor, berättar filmens producent Andrea Reuter från Helsinki-filmi då SFV träffar henne under filmens första officiella presstillställning. SFV är en av medfinansierarna till filmen.

Tove-filmen filmas inte digitalt, utan på traditionell film. Även om det blir extra logistik, är alla i teamet entusiastiska över att få jobba traditionellt, berättar Tove-filmens producent Andrea Reuter.

En filmproduktion består alltid av ett långt förarbete och många förberedelser som inte publiken vanligtvis är medveten om. Skådespelarvalen och själva inspelningen är bara en liten del av helheten.

– Vi har från början haft en jättebra stämning och ett fint engagemang i teamet. Samproduktionsparterna och finansörerna är med till hundra procent, och det finns en positiv känsla i hela projektet, berättar **Andrea Reuter**.

I huvudsak är Tove-filmen en finsk-svensk samproduktion mellan Helsinki-filmi och svenska Anagram, som Helsinki-filmi redan producerat sju filmer med.

– Regissör är **Zaida Bergroth**, och så har vi en svensk fotograf **Linda Wassberg**, och som scenograf finlandssvenska **Catharina Nyqvist-Ehrnrooth** som länge varit verksam i Sverige.

Distributionen i Norden förutom Island sköter Nordisk film, medan tv-distributionen i sinom tid sköts av SVT i Sverige och Svenska YLE i Finland. Helsinki-filmi och Andrea Reuter tror och hoppas även på stort internationellt intresse.

–I Europa speciellt i Storbritannien, Frankrike och Tyskland, och förstås sedan i Japan och Sydkorea, där muminfebern länge varit i alldeles egen klass. Vi tror på att det här blir en storfilm, värd att ses av en världsomfattande publik.

STÖRSTA SVENSKA FILMEN I FINLAND NÅGONSIN. Filminspelningarna pågår till slutet av februari. I april filmas ännu några scener i skärgården, och så några i Paris. Premiär blir det redan den 25 september i år.

– Hela filmen spelas in på svenska, det blir med alla mått mätt den största svenskspråkiga filmen som producerats i Finland någonsin, berättar Reuter.

Tove-filmen blir dyr av två orsaker. Dels kommer den att spelas in på traditionell film och inte digitalt. Dels kostar epokfilm med många skådespelare alltid mer än då man gör till exempel ett intimt nutidsdrama.

– Det blir framför allt en hel del logistik, med exponerad film som skall flygas till framkallningslabbet i Stockholm, eftersom det inte finns filmlabb i Finland längre. Men vi är övertygade om att det kommer att synas i slutresultatet – alla i teamet är entusiastiska över att få jobba traditionellt.

Skådepelargalleriet är dessutom rätt stort, och så spelas dessutom filmen in ”on location” i Helsingfors, en ort som Andrea Reuter säger att egentligen är en egen karaktär i filmen.

– Av kostnadsskäl får idag andra städer, speciellt i Baltikum, hoppa in som ”Helsingfors” i olika filminspelningar, och mycket spelas förstås in även i studio. Men den här gången skulle det ha känts fel, vi kommer inte runt det faktum att staden Helsingfors är en av karaktärerna, och då måste det vara äkta.

BEGRÄNSAD TIDSPERIOD I JANSSENS LIV. Filmen utspelas under en formativ tid för **Tove Jansson**, från slutet av 1944 till 1950-talets mitt, då Tove Jansson var 30–40 år gammal.

– Det var då Tove gick från att vilja bli en erkänd målarkonstnär till att inse att Mumin kommer att bli hennes stora sak. Filmen slutar då muminfebern börjar sprida sig på allvar.

Andrea Reuter och även **Sophia Jansson** på Moomin Characters, som godkänt manuset, är nöjda med valet av en avgränsad period.

– Med en människa som levtt ett mångfacetterat liv blir det svårt att försöka täcka allt. Nu koncentrerade sig manusförfattaren **Eeva Putro** på Toves tid som aspirerande konstnär, men med allt det som sedan hände i hennes liv under den här perioden. Det som påverkade henne och inspirerade till muminhistorierna. Den här delen av Toves tid är perfekt och som Sophia Jansson konstaterat: det kommer fram mycket sådant som inte folk visste från förr.

Reuter säger att det är jättetrevligt att också **Atos Wirtanen** och **Vivica Bandler** första gången karakteriseras ordentligt på film, i betydande roller.

– Om Vivica Bandler kan man förstås säga att hon borde få en helt egen film.

STÖD FRÅN MOOMIN CHARACTERS. Manuset till Tove-filmen har utvecklats länge, och det var en lyckligt sammanträffande att projektet till sist gick i lås.

– Redan innan jag kom med år 2018, hade Helsinki-filmi en idé om att göra en film om Tove Jansson. År 2016 närmade Helsinki-filmi på allvar Sophia Jansson med vår idé, och då visade det sig att manusförfattaren Eeva Putro precis innan kontaktat Sophia. Så det var faktiskt Sophia Jansson som till sist förde ihop oss till ett team.

Samarbetet med Moomin Characters beskriver Andrea Reuter som ovärderligt.

– De har öppnat upp alla arkiv med massor av hittills opublicerat material, ett stort tack går till **Hanna Wahlström** på Moomin Characters som hjälpt oss. →

Tove Jansson spelas i filmen av Alma Pöysti.

Det känns viktigt att vi fått med Moomin Characters helhjärtat, de har gett fria händer och godkänt manuset, men i övrigt blandar de sig inte i produktionen utan ger uppbackning och stöd.

Utän arkivmaterialet hade det egentligen inte ens blivit något av filmen, säger Reuter, eftersom speciellt det grafiska blir så viktigt i en film som denna.

– Grafiken är en stor och viktig del av filmen. Det som vi blåser upp stort i närbild på vita duken får bara inte se fel ut, det skulle ta publiken ur storyn.

Åländska **Sandra Wahlbeck**, uppväxt och verksam i Madrid, gör all grafik som syns i bild. Det behövs en hel del handskrivna brev, dagböcker och teckningar.

– Sandra är toppklass och har länge jobbat med en rad internationella regissörer som **Pedro Almodovar** och **Alejandro Amenabar**. Men hon kunde inte ha gjort sitt jobb om vi inte hade fått tillgång till hela arkivet.

UNDER LYCKLIGA STJÄRNOR. Vid intervjutillfället har inspelningarna börjat, och hittills har allt löpt bra. Produktionsteamet har till och med haft tur med vädret, även om vintern 2020 mest varit blöt och grå.

– Vi har haft enorm tur, nyss spelade vi in en exteriör vid ett bombskydd, och så sprack molnen och vi fick ett magiskt bakljus precis då Tove kommer ut. Och i en annan scen som i manuset hade en storm som ingrediens, levererade vädergudarna en storm som på beställning.

Andrea Reuter tror starkt på huvudrollsinnehavarna. **Alma Pöysti** spelar Tove Jansson i sin första stora filmroll, medan **Vivica Bandler** spelas av **Krista Kosonen** och **Atos Wirtanen** av den svenske skådespelaren **Shanti Roney**.

– Alma Pöysti har visserligen via sin farfar och farmor en direkt koppling till sin förebild, men det var inte alls det som avgjorde valet, vi hade ju en

castingprocess med över femtio hugade skådespelare.

– Men Alma Pöysti var helt enkelt klart bäst. Hennes habitus är precis den rätta, det behöver inte finnas en porträttlighet. Vi är jätteglada över att vi fick henne.

DET SURRAR BLAND FILMÄLSKARNA REDAN NU. – Jag skulle vilja klämma till med att Tove Jansson är den mest kända finländaren någonsin, hon berör så många människor. I filmbranschen har det varit ganska länge känt att vi håller på med filmen, men det intressanta är att alla man talar med har en personlig relation till Tove. Och det gäller inte bara finlandssvenskarna.

Tack vare den personliga relationen och de känslor många har till Tove Janssons produktion är även förväntningarna stora, vilket Andrea Reuter konstaterar ”med skräckblandad glädje”.

– Det är oerhört roligt att märka att hon inte bara råkar vara ett känt namn, utan att folk verkligen känner för filmen och vill att den blir bra. Tidtabellen är hård och det ser inte ut att bli så mycket sommaresemester. Men det hinner man ju med senare. ■

SFV

Med hjälp av Vännerna

TOVE-FILMEN

Fokusområde: Bärkraftiga modeller för långsiktig kulturverksamhet

Beviljat ändamål: Film om Tove Jansson med fokus på de formativa åren då Tove skrev sina första mumimböcker, förälskade sig i en kvinna för första gången och fick de första glimtarna av den berömmelse som mumintrollen skulle föra med sig.

Beviljat belopp: 25 000 euro

Tidsperiod: 2018–2020

Förväntat resultat: Att såväl nationellt som internationellt lyfta fram den finlandssvenska filmkonsten och kulturen.

Guldet som mist sin glans

Så var det dags för Megxit i det engelska kungahuset. Prins Harry och hans hustru Meghan meddelade i början av året via sitt gemensamma konto på Instagram att de har beslutat att gå sin egen väg.

”Vart är världen på väg när prinsar och prinsessor börjar avsäga sina uppdrag?”, undrar en av mina Facebook-vänner. Och även om det hänt tidigare i historien, så är frågan om tillhörighet och lojalitet ändå intressant ur ett bredare samhällsperspektiv.

Ifjol rapporterade Yle att andelen fackanslutna har sjunkigt kraftigt, och att den nu ligger under 60 procent. Det här beteendemönstret betecknar i hög grad unga människor.

Och det är kanske inte så svårt att förstå fenomenet. I dagens snuttifierade arbetsvärld där man tvingas jobba med korttidskontrakt och kontinuerliga branschbyten, skulle många behöva byta fack minst en gång i halvåret.

Många unga ser kanske inte heller nyttan med en fackanslutning. De har växt upp i en digital värld och blivit vana att klara sig själva. Man swishar sina pengar och vet knappt hur ett frimärke ska användas. Lojalitet mot den lokala banken, posten eller byaföreningen har man aldrig känt. Man är en del av en global värld där inte ens himlen utgör en gräns.

Det konkretiseras av den japanska affärsmannen och miljardären Yusaku Maezawa som via Instagram söker en fru som han kan ta med på bröllopsresa till månen 2023. Det ska förverkligas inom ramarna för Elon Musks rymdtransportbolag SpaceX.

Den tidigare trumslagaren i ett punkband vill nu föreverkliga sin livsdröm. I skenet av det här ter sig en anslutning till ett fackförbund som ett ganska tråkigt projekt för att uppnå sina drömmars liv.

Det här fenomenet gäller inte enbart unga. De äldre som byggt upp livslånga lojalitetsband med till exempel sin lokala bank har fått se hur banden bryskt klipps av. Ord som svek och förtroendekris har blivit en del av vardagen.

Den stolthet min morfar kände över att höra till ”Handelslaget”, numera S-gruppen, känns närmast överklig. Jag minns när han på sjuttioalet satt vid köksbordet och räknade kvitton som han sedan personligen överlämnade till den trevliga mannen på ”Handelslaget” i utbyte mot en ”guldstjärna”.

Idag känner många sig svikna och upplever att de inte längre har en plats i ett sammanhang.

Ja, vart är världen på väg när prinsar och prinsessor börjar avsäga sig sina uppdrag? En del av världen är åtminstone på väg till månen. Och för oss som blir kvar kommer det att kräva enorm anpassning.

Det är en helt ny värld vi vaknat till. God morgon. Det här gäller varje fackförbund, förening, församling, intresseorganisation och andra sammanslutningar och affärsföretag som hittills kunnat räkna med ett självskrivet kundkapital och därmed ett självklart existensberättigande.

Så är det inte längre. Harry och Meghan har visat en annan väg. Det som tidigare var en styrka har kanske blivit ett fängelse.

Ingenting är längre heligt. Ingenting är längre evigt. Och kronor avstår man gärna, i utbyte mot det som är guld värt. Att få göra Exit.

Camilla Lindberg

CAMILLA LINDBERG ÄR LÄRARE, JOURNALIST OCH HAR ÄVEN SKRIVIT FLERA PLATSBIOGRAFIER.

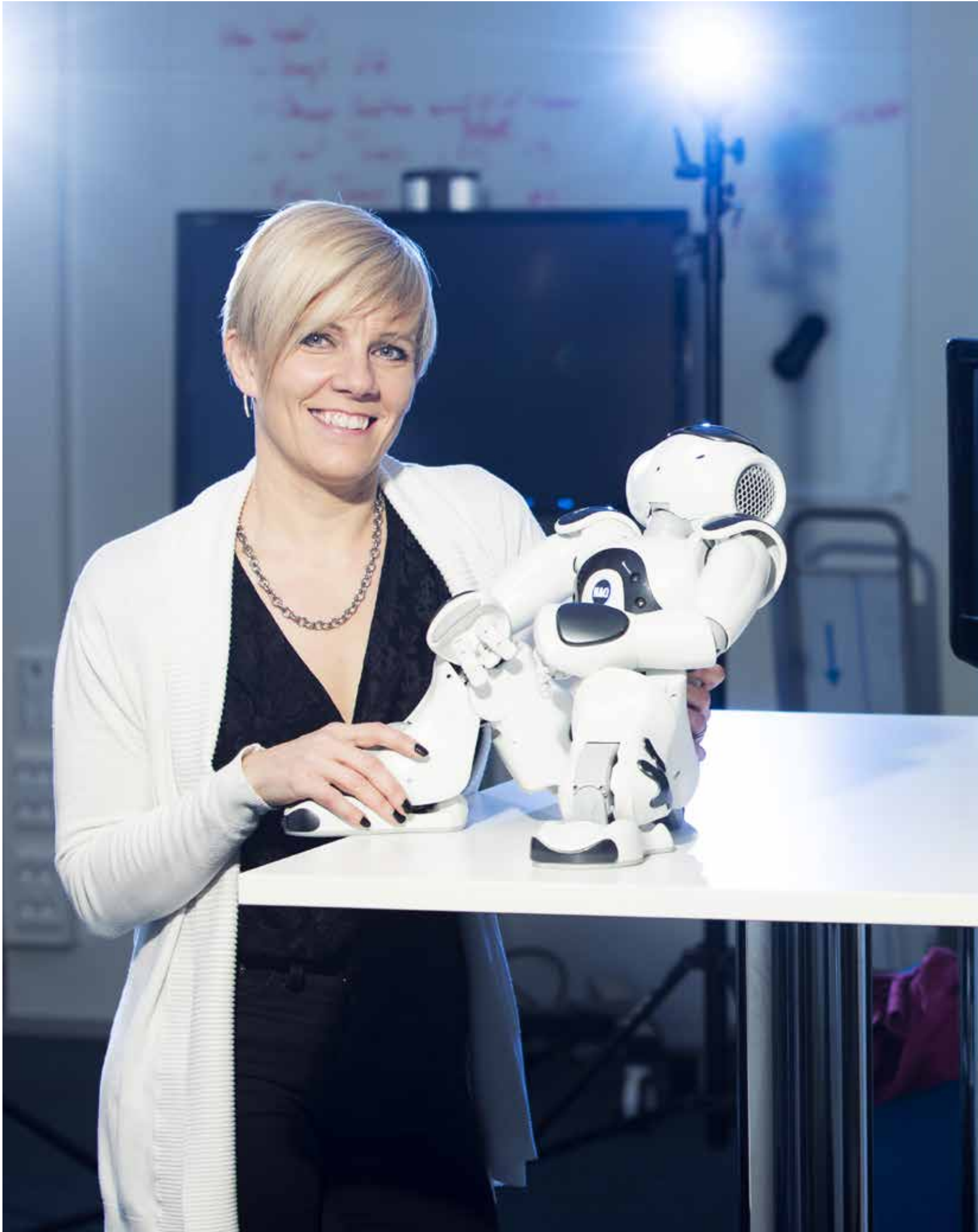

”

Idag känner många sig svikna och upplever att de inte längre har en plats i ett sammanhang.

Text Anna Kujala ~ Foto Jussi Vierimaa

DIGIVÄRLDEN

– en allemansrätt

Artificiell intelligens är en del av vår allt mer digitaliserade vardag. Samtidigt känns AI främmande och skrämmande för många. Entreprenören och forskaren Linda Mannila arbetar för att öka förståelsen för den digitala världen och AI.

Alla behöver inte förstå den nyaste tekniken på djupet, men alla ska kunna hänga med i den tekniska utvecklingen tillräckligt bra för att kunna dra nytta av den, anser Linda Mannila. På bilden tittar hon på en 3D-printer vid Åbo Akademi.

Artificiell intelligens definieras på många sätt. Linda Mannila, doktor i datavetenskap, förklarar AI som ett system som utgående från kontexten kan fatta beslut mer eller mindre självständigt för att uppnå ett specifikt mål. Utvecklingen har redan gått så långt att det är svårt att undvika enkla AI-lösningar.

– På din smarttelefon finns en massa AI. Lyssnar du på Spotify, ser på Netflix eller använder sociala medier finns AI-lösningar som styr vad som syns i ditt flöde eller vilka rekommendationer du får, säger Mannila.

AI går igenom alla sektorer och mängden AI-system kommer sannolikt att fortsätta öka.

– Inom medicinen ser vi konstgjorda AI-styrda exoskelett, som hjälper rörelsehindrade personer att röra sig självständigt och AI hjälper läkarna att ställa snabbare diagnoser. Inom kundtjänsten

stöter vi på chatbotar och självkörande fordon utvecklas, nämner Mannila som exempel.

Den ”snäva” AI:n vi utnyttjar i vardagen har alltså sin specifika uppgift, en lösning på ett särskilt problem.

– Till exempel Googles bildsökning har med hjälp av tillräckligt många bilder på en katt tränats att kunna identifiera nya kattbilder. Men samma AI-system klarar inte av att göra andra saker, såsom att städa eller hämta barnen från dagis.

System som kan ”allt” kallas AGI, artificiell generell intelligens, det talas också om ”stark” eller ”full” AI.

– Det är kanske just AGI och även användningen av termen ”intelligens” som väcker farhågor om att vi gett oss in i något som vi i längden inte kan kontrollera, sådant vi ser i sci-fi- och apokalypsfilmer där maskinerna tagit över världen.

Det är enligt Mannila långt tills vi utvecklat fungerande AGI, frågan är om vi någonsin gör det.

– Men nu när utvecklingen av den digitaliserade världen inklusive AI pågår intensivt är det viktigt att besluten som tas är medvetna och baserar sig på kunnande.

I den allmänna diskussionen har AI pekats ut som ett sätt att minska på tunga och mekaniska arbetsuppgifter och skapa smarta hjälpmedel. Men AI befaras också ge upphov till ökad ojämlikhet, integritetskränkningar, arbetslöshet och risker till exempel i form av dataterrorism.

TRANSPARENS VIKTIGT. Att AI-utvecklingen går snabbt framåt hänger ihop med att det finns allt mera data tillgänglig i digital form. AI-system är än så länge beroende av stora mängder data för att kunna lära sig och börja bete sig intelligent.

Eftersom AI baserar sig på data, leder felaktigheter i datan följaktligen till snedvridna slutsatser. Mannila nämner som exempel automatiskt beslutsfattande där AI använt tidigare data som grund med felaktiga slutledningar som resultat.

– Om det i personalen har funnits många fler män än kvinnor har AI- baserade rekryteringssystem lärt sig att manliga sökande är bättre kandidater och sållat bort kvinnorna.

Andra exempel är system som inte kunnat hantera bilder på mörkhyade personer, då de tränats på bilder med ljushyade personer och riskanalyser som baserat på tidigare brott pekat ut oskyldiga personer med en given profil som troliga brottslingar.

– Det har alltså uppstått systematiska fel i insamlandet och tolkningen av datan, så kallad bias. Att ha tillgång till tillräckligt stora mängder bra och representativa data är en av de viktigaste aspekterna för att kunna träna användbara och rättvisa AI-lösningar. För att kunna utvärdera datan och tolka AI-systemets slutsatser krävs därmed kunnande och förståelse för kontexten där datan ska användas, samt vetskap om var och hur datan samlats in, förklarar hon.

Digitala lösningar är inte neutrala, utan bygger på de medvetna och omedvetna val som utvecklarna gör när systemet planeras. Egna perspektiv, agendor och fördomar kan därmed avspelas i lösningarna. Vidare påverkar datan hur intelligent och pålitligt systemet blir.

– Vi kan dra väldigt stor nytta av AI, men samtidigt borde lösningarna vara transparenta så att vi kan gå in och kolla processen bakom till exempel hur ett beslut fattats.

Ju allvarigare konsekvenserna kan bli som följd av fel i systemet, desto högre krav borde ställas på AI-lösningen samt dess säkerhet och tillförlitlighet.

DIGIKUNSKAP DEL AV ALLMÄNBILDNINGEN. För många innebär digitalisering teknik, till exempel att ha tillgång till och kunna använda en smarttelefon. Linda Mannila menar att digitalisering idag också ska ses i egenskap av samhällsutveckling.

– Digitaliseringen förändrar stora delar av vårt samhälle och ger oss nya

möjligheter i både vardag och arbetsliv. Tänk tillbaka femton år och fundera på hur det egna livet eller ett givet samhällsområde har påverkats av digitaliseringen redan nu.

Det är viktigt att alla kan dra nytta av dessa möjligheter, anser Mannila. Samtidigt saknar ingen teknik baksidor. Exempelvis gör internet det möjligt för oss att mötas, samarbeta och ta del av en mängd tjänster på webben, men leder också till frågor kring säkerhet, integritet och juridik.

AI är ett system som utgående från kontexten kan fatta beslut mer eller mindre självständigt för att uppnå ett specifikt mål

– Samhället måste fundera på hur man ska förhindra eller motverka att de största farhågorna blir verklighet. Ju tidigare vi funderar på hur riskerna ska minimeras, desto bättre kan vi styra utvecklingen. Här tycker jag inte vi ska skilja på privat och offentligt, alla behövs i diskussionen och utvecklingen. Medan en tillräcklig beställarkompetens är särskilt viktig för dem som beställer olika digitala system eller beslutar om frågor som berör digitalisering, borde alla ha en viss grad av digital kompetens.

– Behärskar du de digitala grundstenarna blir du medveten om konsekvenserna av valen du gör i den digitala världen och kan göra avvägningar ur det egna perspektivet. Till exempel kan AI förenkla vardagen på olika sätt, men samtidigt innebära kompromisser gällande kommersiella intressen, datainsamling och bristen på transparens. Vad betyder

det till exempel att jag ger Facebook tillgång till mina uppgifter? Då jag vet detta – anser jag då att jag får tillräckligt nytta eller nöje via Facebook så att jag vill vara med?, säger Mannila och fortsätter:

– Vi når aldrig en situation där alla är experter på digitalisering eller AI. Men vi borde nå en nivå där alla har möjlighet att vara delaktiga i och drar nytta av digitaliseringen, där olika röster kan göra sig hörda när digitala lösningar utvecklas – inte bara den vita manliga IT-experten.

Hon konkretiserar:

– Tänk dig en smart dusch med olika funktioner. De flesta håller med om att det är bra om den är vattensparande och stänger av vattnet när du inte står under duschen. Men hur är det med fjärrstyrning av duschen – onödigt, säger du? Fjärrstyrning kan ändå möjliggöra att en person som inte på många år kunnat duscha ensam kan göra det om någon annan på avstånd styr tvättprocessen. Likaså kan någon anse att en smarttoalett med framtvätt och baktvätt är onödig, medan en sådan toalett för en annan person möjliggör bibehållen intimitet och integritet.

SPRÅKET NYCKELFRÅGA INOM AI-UTVECKLINGEN. Linda Mannila gjorde för Tankesmedjan Magma's räkning rapporten "AI och svenskan i Finland", som utkom i fjol. I den utreds AI:s betydelse ur ett språkligt perspektiv och vad AI innebär för svenskan i Finland.

I rapporten konstateras att när AI-lösningar får allt större genomslagskraft inom alla samhällsområden blir språket en central fråga, eftersom språket är nyckeln till både kunskap och kommunikation.

– Om vi inte kan interagera med AI-lösningar på ett språk som vi förstår, begränsas vår tillgång till information, tjänster och kunskap. Detta gäller även omvänt, eftersom nya lösningar som möjliggör kommunikation på ett språk vi förstår kan göra tillgängligheten bättre. ➔

När AI-system utvecklas är det viktigt att olika språkversioner är med från början.

– Programmet bryr sig inte om språket, därför är det lätt att motivera en arbetsgång med endast en språkversion i början. Men det finns risk för att bias omedvetet byggs in i system om man inte inkluderar och beaktar mångfaldsaspekten redan i planeringsskedet.

En annan fråga gäller ekonomin – reserveras tillräckliga resurser för att göra lösningen flerspråkig i efterhand?, frågar Mannila. Oftast är det mer ekonomiskt och effektivt att beakta olika språkversioner under planeringen och programmeringen än att uppdatera i efterskott.

Mannila ser det som en risk att AI-utvecklingen fortsätter i första hand på finska i Finland. Aktörer som intervjus för rapporten nämner att det finlandssvenska behöver lyftas fram explicit, trots att detta inte borde krävas, och

sannolikt kommer detta engagemang att behövas även framöver.

Svenskans fördel gentemot till exempel finskan är att det är ett större språk. Svenskfinland kan alltså i språkligt perspektiv utnyttja den AI-utveckling som sker i Sverige. Enligt rapporten borde man identifiera och främja möjligheterna till ett aktivt och tvärvetenskapligt samarbete i synnerhet med aktörer i Finland och Sverige för att bygga relevanta språkmodeller och AI-lösningar, eftersom det inte är realistiskt att tänka sig att man i lilla Svenskfinland tar fram egna lösningar. Samtidigt bör finlandssvenska intressen hållas framme i Finland, särskilt då det gäller AI-utvecklingen av offentliga förvaltningens tjänster.

Det krävs mod att vara innovativ, men genom att vara proaktiv kan Svenskfinland vara en föregångare i AI-frågor. Mannila efterlyser en gemensam framtidsvision för AI och svenskan i Finland, och föreslår i rapporten att en AI-arbetsgrupp med

fokus på frågor kring svenskan i Finland grundas.

– I början av året har ett femtontal personer samlats i Magmas regi som ett första steg att bilda en sådan arbetsgrupp. Vi har olika befattningar, dels är det universitetsrepresentanter med olika kompetensområde, dels tjänstemän samt representanter för fonder och företag. Det görs mycket mer än man kunde tro inom AI i Svenskfinland och vi försöker som bäst sammanställa en lista på vad som är på gång för att få en överblick, berättar hon.

Vilka AI-lösningar som erbjuds i Finland på svenska kommer till syvende och sist att bero på användarna.

– Om en tjänst inte används på svenska, hur ska man motivera satsningarna på att fortsätta utveckla den? I sista hand spelar alltså användaren, du och jag, en stor roll i hur AI-utvecklingen på svenska i Finland fortsätter. ■

10 tips för att undvika språkliga försummelser:

1. Ställ krav på att språkliga rättigheter beaktas redan i den inledande fasen då nya system planeras och utvecklas.
2. Säkerställ att det finns ekonomiska möjligheter att arbeta för AI-frågor med tanke på ett tvåspråkigt Finland.
3. Utnyttja existerande plattformar och tredjepartslösningar då det är ändamålsenligt i stället för att utveckla egna lösningar.
4. Identifiera och i mån av möjlighet öppna upp oanvända svenskspråkiga data.
5. Värna om kunnande på svenska – både språkligt och kulturellt – inom alla områden och involvera personer med olika kompetenser i utvecklingen av flerspråkiga AI-lösningar.
6. Främja en allmän medvetenhet kring den digitala teknikens möjligheter och utmaningar.
7. Kräv att de som planerar, bestämmer om och beställer system har en tillräcklig nivå av tekniskt kunnande samt beställarkompetens.
8. Identifiera och främja möjligheterna till ett aktivt och tvärvetenskapligt samarbete i synnerhet med aktörer i Finland och Sverige för att bygga relevanta språkmodeller och AI-lösningar.
9. Främja en mer aktiv inställning till att delta i AI-utvecklingen bland finlandssvenska aktörer.
10. Gör upp en plan för hur AI ska stödja det svenska i Finland på kort och lång sikt.

Källa: Linda Mannila: AI och svenskan i Finland (Tankesmedjan Magma 2019)

Linda Mannila

- filosofie doktor i datavetenskap
- företagare, forskare, författare med fokus på digitalisering, utbildning och samhällsutveckling
- forskar vid Linköpings universitet och Åbo Akademi
- driver företaget Digismart och den ideella föreningen Make It Finland för likvärdiga möjligheter att delta i det digitaliserade samhället
- utsågs 2016 till en av 120 teknik-kunnare i Finland av Teknikens akademiker
- utsågs 2018 till Digital Changemaker av den paneuropeiska organisationen All Digital

Hållbar utveckling

– ett projekt i hela Yttermark skola

Text Rosita Pellas

Yttermark lågstadieskola i Närpes har under 2019 genomfört projektet Hållbar utveckling. Genom projektet har man lyckats halvera skolans matsvinn och gjort sina elever till små vardagliga miljöhjältar.

När klassläraren **John Gullkvist** öppnar vattenkranen och låter vattnet rinna i onödan, i demonstrationssyfte, ropar flera elever i klassen att han slösar med vattnet. Han ser generad ut. Men det behöver han inte vara. Det är snarare ett bevis på att skolans projekt i hållbar utveckling gett resultat.

Gullkvist berättar att han inledde sitt arbete som lågstadielärare på 1980-talet när det moderna slit och släng samhället började ta form. Då behandlade ingen lärobok ämnet hållbar utveckling.

– Nu däremot, i och med att en cirkulär ekonomi börjat växa fram, tangerar många läroböcker ämnet och det har fått betydligt större utrymme i skolvärlden, konstaterar han.

ALLA KAN HA EN MER HÅLLBAR LIVS-STIL. Under hela skolåret ifjol har man tillsammans med skolans elever funderat kring begreppet hållbar utveckling och vad det innebär. Målet har varit att inspirera eleverna. Genom projektet har skolan kunnat bjuda in olika represen-

tanter och åkt ut till olika företag för att ge sina elever mer kunskap och större miljömedvetenhet.

De har besökt Westenergy i Korsholm, som förvandlar avfall till el, fjärrvärme och återvinningsbara material. De har haft besök från avfallsverket Botniarosk i Närpes och fått lära sig hur sopsortering och återvinning går till. De har deltagit i Kvarkens naturskolas verksamhet och träffat representanter från Marthaförbundet, som talat om vikten av att återanvända, reparera och tillverka egna naturvänliga produkter.

Emilia Teir, Clara Svedjebäck och Fanny Ström går alla i årskurs fyra. De pekar på en vit tegelvägg i skolkorridoren som är dekorerad med teckningar, och säger att de tillsammans med sina klasskamrater ritat dem för att illustrera vilka konkreta saker man kan göra för en mer hållbar framtid.

Några kloka idéer som eleverna delat med sig av på sina teckningar är; semestra i närmiljön, handla lokala produkter, samåka med varandra, plocka bär i naturen, sortera sopor, minska på elförbroningen, tillreda egen mat, ta med egen

handelsväska när du åker och handlar, äta vegetariskt, ordna leksaks- och klädbytdagar och donera kläder som du inte använder.

– Vi har alla gjort nästan allt som står skrivet här, säger Emilia och ser stolt ut.

Är det något här som ni inte gjort eller som ni tycker är svårt att göra?

– Att minska på skärmtiden. Det är svårt men jag tänker iallafall på det ibland, säger Emilia och tittar på de andra som båda håller med henne.

Det som flickorna upplever att är allra enklast att göra för miljön är att släcka lamporna, inte låta vattnet rinna i onödan när man tvättar håret eller borstar tänderna, samåka och sortera avfall.

– Jag brukar åka till olika ekopunkter på

FOTO: ANN-CAROLINE ROSENGÅRD.

sommaren och slänga papper, säger Clara.

– När jag far och rider brukar jag sam- åka med en kompis, säger Fanny.

– Jag brukar också åka tillsammans med en kompis när jag har redskapsgymnastik. Och jag gör mina egna hårbånd, säger Emilia och visar upp ett fint hårbånd.

Av alla saker de fått göra under projektets gång har naturskolan varit det allra skojigaste, enligt flickorna. Ivrigt berättar de om när de fångade olika insekter med håv för att sedan studera dem.

– Det finns många insekter i havet. Vi såg till exempel en vattenspindel och en skräddare, säger Fanny.

Men att göra eget läppbalsam var också roligt, inflikar Clara, vilket de gjort tillsammans med Anita Storm från Marthaförbundet. →

Alla kan göra något för en mer hållbar framtid. Det är en viktig insikt som kan göra skillnad.

Clara Svedjebäck, Emilia Teir och Fanny Ström tillsammans med klassläraren John Gullkvist visar upp klassens nya maskot, en mask som de tillsammans tillverkat av gamla kläder. Den symboliserar vikten av att återanvända saker. FOTO: ROSITA PELLAS

”

Att minska på skärmtiden. Det är svårt men jag tänker i alla fall på det ibland.

HALVERAT SKOLANS MATSVINN. Man har också gjort ett försök att minska på matsvinnet i skolan och uppnått förvånansvärt goda resultat under en kort tid. För att göra eleverna medvetna om matsvinnet har de vägt hur mycket mat som varje dag hamnar i soporna.

Den vegetariska maten som skolan lagar en gång i veckan är det som barnen slänger mest. Men skolans kokerska Solveig Fällbäck ser ändå hoppfullt på situationen.

– Man brukar väl säga att man måste äta en ny maträtt åtminstone femton gånger innan man börjar tycka om den, ler hon.

När vi talar om matsvinnet med de tre flickorna säger Emilia att hon oftast äter upp maten och endast slänger den ibland. Clara förklarar att hon numera först tar mindre mat på tallriken, och om hon fortsättningsvis är hungrig, går hon efter mera.

ARBETET MED HÅLLBAR UTVECKLING FORTSÄTTER. Arbetet i skolan rörande hållbar utveckling tar inte slut trots att projektpengarna gör det. De har bland annat planer på att under våren besöka Närpes senaste tillskott i energiväg – vindkraftverken i närområdet. Byggandet av vindkraft går nämligen snabbt framåt i Österbotten.

– Någon kanske tänker att det är lite väl tidigt att prata om energifrågor med skolelever i den här åldern. Men snabbt är de vuxna och kanske bygger hus. De små steg vi tar idag har betydelse i framtiden. För vi vänder inte

vårt tankesätt bara över en natt, säger Gullkvist.

Han betonar att de regelbundet kommer att följa upp om det som eleverna lärt sig fallit i god jord, om projektarbetet sått några frön alls eller om allt fallit i glömska efter en tid.

– Fortsätter de till exempel att samåka eller cykla istället för att åka bil? Men ibland är det föräldrarna som agerar bromsklossar. Eleverna tar sig gärna på egen hand till en kompis men säger

”

Alla kan inte göra allt men alla kan göra någonting, och utan att fördöma någon annan. Det är en viktig insikt som kan göra skillnad

Teckningar ritade av elever i årskurs fyra som illustrerar konkreta saker man kan göra för en mer hållbar framtid. FOTO: ROSITA PELLAS

att föräldrarna trots allt erbjuder sig att skjutsa. Det kan förstås vara av säkerhetsskäl spekulerar han. För det är tryggare att åka bil än att cykla längs trafikerade landsvägar.

– Det är inte så lätt alla gånger, konstaterar Gullkvist.

Han ogillar för övrigt det moderna begreppet klimatångest som flitigt används i olika medier och skapar oro. Det är snarare en ljus framtidstro man måste ge barnen. Man ska låta dem själva välja hur de vill bidra till en bättre framtid, men också ge dem kunskap och tilltro till teknisk utveckling samt kännedom om vilka framgångar som sker i världen i hållbarhetens namn.

– Vi når bäst resultat om vi inte tvingar någon till någonting. Var och en måste själv inse vad man kan göra för insats i arbetet för en hållbar livsstil. Man kan göra så många olika saker för att dra sitt strå till stacken. Alla kan inte göra allt

men alla kan göra någonting, utan att fördöma någon annan. Det är en viktig insikt som kan göra skillnad, säger han. ■

Med hjälp av Vännerna

NÄRPES STAD, YTTERMARK SKOLA

Fokusområde: En verksamhetskultur som främjar jämlikhet och nytänkande

Beviljat ändamål: Ge eleverna insikt i de globala målen för en hållbar utveckling. Ge dem inspiration för att vara med och bygga en jämlik, hållbar och rättvis framtid. Ge dem en ljus framtidstro där även den egna insikten och handlingen kan göra skillnad.

Beviljat belopp: 2 500 euro

Tidsperiod: april 2019

Förväntat resultat: Förstärkta framtidsfokuserade kunskaper i hållbar utveckling, där även praktiska tips för hur individen själv kan påverka, ingår.

Hållbar utveckling

I vår skola har vi jobbat med hållbar utveckling våren 2019. Vi hade Anita Storm på besök. Hela skolan jobbade med projektet. Vi var indelade i åldersblandade grupper. Åk 5-6 tillverkade eget schampo. Vi andra gjorde eget läppbalsam, sedan ritade vi olika teckningar som handlar om vad vi skall tänka på för att ha en hållbar utveckling. Jag tyckte att dagen var intressant.

Tisdagen den 3 september åkte vi till Vasa med 2 bussar till Kvarkens naturskola och Westenergy. Vår grupp började dagen vid Molnträsket. Det var Maria Svens som hade planerat programmet. När vi gick till träsket hade vi olika stationer längs vägen. När vi kom till träsket fiskade vi med fiskhåv, vi letade olika djur i vattnet.

Sedan åkte vi till Westenergy och fick vi lunch när vi kom fram. Vi fick pizza. Efter det gick vi på föreläsning. Sedan gick vi på en rundvandring. Vi fick se en stor gripklo som tog upp en massa skräp och sedan gick vi dit där de bränner sopor. Vi fick titta in där det brann. Det var superhett. Det var en rolig dag.

Det jag ännu skulle vilja se är vindmöllorna i Övermark, det är ju nära vår skola så det kan vi säkert göra i vår.

Tilde Ivars åk 3 Yttermark skola

Text Camilla Lindberg ~ Foto Magnus Lindberg

HANGÖ SOMMARUNI

– en fri akademi i tiden

*Hangö sommaruniversitet är legendariskt. Det väcker minnesbilder av långa sandstränder, pittoreska trävillor och gemytliga studier i trevlig sommarmiljö. Här erbjuds akademiska studier, yrkeshögskolestudier, fortbildning, seminarier, abikurser och även andra kortkurser. I dag har man verksamhet under hela året och på flera olika orter.
– Men själen finns i Hangö, säger rektor Fredrik Åberg.*

V arje år utkommer en tryckt affisch som presenterar sommaruniversitetets kursutbud. Illustrationerna skapas av illustratören och den tidigare Hangöbon **Antonia Ringbom**. Den håller effektivt det etablerade varumärket Hangö sommaruni vid liv.

– Tryckprodukten är hett eftertraktad och många av våra studerande kommer faktiskt hit på grund av den, säger rektor **Fredrik Åberg**.

Han är medveten om att den generation som nu växer upp behöver nås också på andra sätt. De som studerar på sommaruniversitetet är i åldrarna 25–60, men den största målgruppen utgörs av 30–40 åringar.

KVINNOR I FOKUS. Under slutet av 1950-talet blev det ett stort uppsving för sommaruniversitetet i Finland. I dag finns det cirka 20 stycken med verksamhet på många orter i landet.

– De hade inledningsvis en mycket stor betydelse för speciellt kvinnorna

Fredrik Åberg

och deras utbildning. Ännu i dag är andelen män på vårt universitet under 10 procent. Också kurser som bygger på traditionellt manliga ämnesområden lockar ofta i slutändan fler kvinnor än män.

Fredrik Åberg spekulerar lite i vad det kan bero på.

– Om något blivit väldigt kvinno-

dominerat så har det en tendens att skrämna iväg männen. Man vill kanske inte vara den enda mannen på en kurs. Det verkar också som om kvinnorna helt enkelt söker sig till den här typen av syssla när de är lediga, säger Fredrik Åberg.

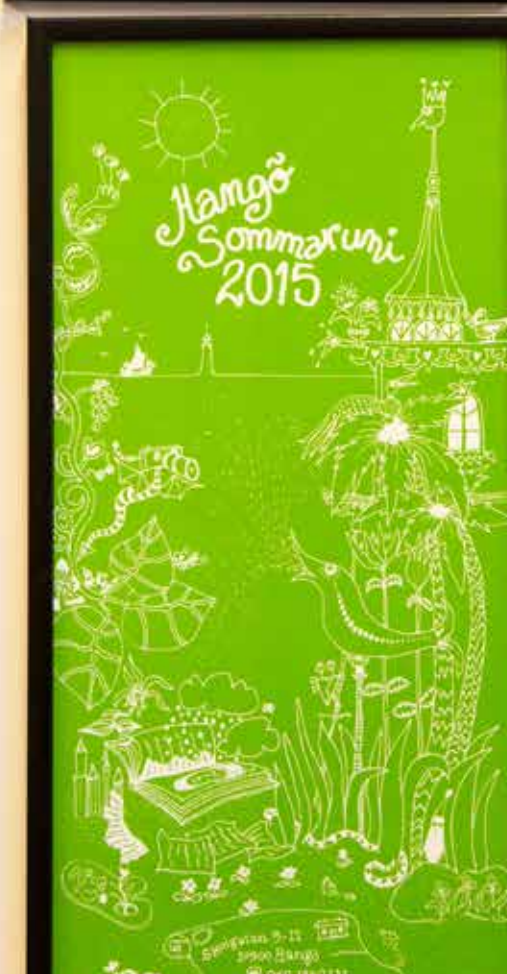
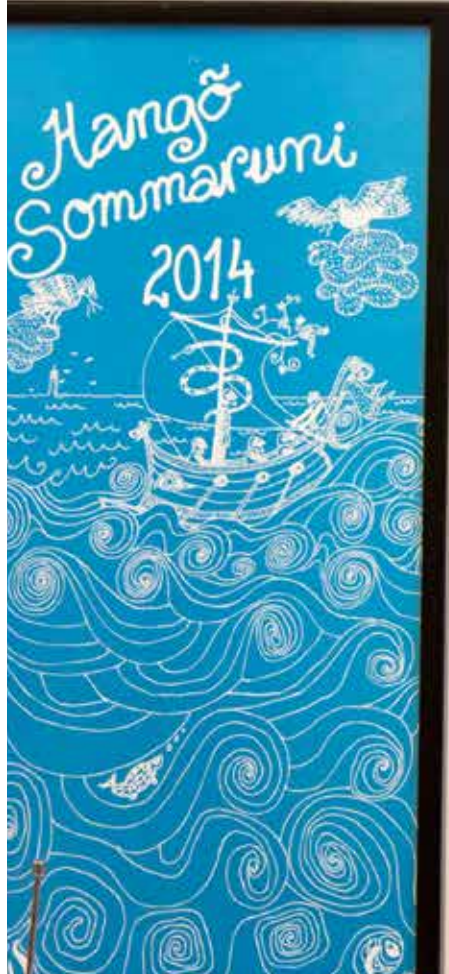
VERKSAMHET PÅ OLIKA ORTER. Idag är benämningen Hangö sommaruniverningen missvisande, eftersom en betydande andel av verksamheten också sker på andra orter, främst i centrum av Helsingfors i SFV-huset G18. Kursverksamheten är inte längre begränsad till enbart sommarmånaderna juni och augusti.

– Utbudet av utbildning under andra tider av året har vuxit betydligt, säger kurssekreterare **Anne Holmström**.

Rektorn Fredrik Åberg anställdes för 25 år sedan och började genast utlokalisera verksamheten till andra orter för att utvecklingen krävde det. Det här har ibland lett till praktiska problem med annulleringar i ett sent skede.

– Folk anmäler sig till en kurs men noterar inte alltid var den hålls. När kursstarten närmar sig märker de kanske →

Hangö har genomgått en stor utveckling under de senaste åren. I bakgrunden syns nya Regatta spa och till höger en fastighet med nya fritidsbostäder.

att kursen kanske hålls på en helt annan ort än de trodde.

NJUTER AV STILLHET OCH RO. Sommaruniversitetet har en lång tradition inom pedagogikens område. Enligt kurssekreteraren är Hangö sommaruni fortsättningsvis mycket viktigt för alla dem som vill ta sitt första steg in i den pedagogiska världen.

Många studerande återkommer till Hangö år efter år.

– I början av juni finns här inte så många andra turister. Det är tyst och stilla och många uppskattar att vandra i naturen och de vackra havsnära miljöerna, säger Anne Holmström.

Den vackra 1800-tals byggnaden i trä där Hangö gymnasium och sommaruniversitetet verkar finns på Skolgatan, alldeles i närheten av Casino och sandstränderna. Huset utgör ett dragplåster.

”

Våra studerande brukar bli förtjusta när de kommer in här. Sommaruniversitetet har stor betydelse för turismen i Hangö.

– Våra studerande brukar bli förtjusta när de kommer in här. Sommaruniversitetet har stor betydelse för turismen i Hangö, säger Anne Holmström.

DYR INKVARTERING PÅVERKAR. Under de senaste åren har Hangö genomgått en markant förändring. Stadens attraktionskraft har höjts och därmed också priserna på inkvartering. De som studerar enbart för det egna nöjets skull har minskat.

– Det är dyrt att bo här. Många av dem som deltar i kurser som är direkt meriterande och ger studiepoäng kommer visserligen hit, men de pendlar numera ofta från Åbo eller Helsingfors, säger Fredrik Åberg.

Det här är också en av orsakerna till att en del studier förlagts till andra orter. Men inte ens då kan man alltid räkna med intresse. Fredrik Åberg nämner en gedigen och helt kostnadsfri kurs i

De gamla spetsvillorna är karaktäristiska för Hangö. Många som studerar på Hangö sommaruni bor till exempel i Villa Tellina.

Egyptologi i Åbo som skulle hållas av ytterst meriterade egyptologer. Den lockade endast sju deltagare

– Själén i den här institutionen finns i Hangö på sommaren. Det kommer man inte ifrån.

Samtidigt är det en klar trend inom vuxenutbildningen att man försöker förlägga studier dit det finns en efterfrågan och där studerande finns.

Sommaruniversitetet erbjuder enligt tidens modell också olika typer av distansstudier.

– Men också i en digital värld är det fortsättningsvis viktigt för människor att få träffa varandra, säger Fredrik Åberg.

KINESISKA FÖR GYMNASIET. Hangö sommarunis centrala ämnesområden är pedagogik, psykologi, historia och konst. Psykologin utvecklas hela tiden och en ny kursvariant är till exempel kroppsorienterad psykoterapi. Och

inom sommaruniversitetets klassiska psykodramautbildning lanseras under vårterminen bryggstudier, vilket samtidigt blir en historisk landstigning i grannlandet med kursadress i Gamla stan i Stockholm. Det specialpedagogiska området har utvecklats och vidgats kraftigt under de senaste åren. Det omfattar grundstudier enligt Åbo Akademis studieprogram och sommaruniversitetet är den enda arrangören utanför ÅA:s hus som erbjuder den möjligheten.

Detsamma gäller den mycket populära utbildningen på 25 studiepoäng inom utbildningsledarskap för rektorer. Dessa två utbildningar arrangeras fortlöpande och är alltid fullsatta.

– En nyhet för i år är en digital kurs i kinesiska för gymnasiet och andra intresserade. Den planeras som en 3-årig helhet med start hösten 2020, säger Fredrik Åberg.

VIKTIGT MED SAMARBETE. Vid Tvärminne zoologiska station ordnar man kurser i marinarkeologi, och en nyhet inom ämnet i år blir 3D-applikation.

Sommaruniversitetet försöker också lansera nya övergripande ämnesområden och ett av dem är gerontologi (läran om den friska ålderdomen), som utvecklats i samarbete med Yrkeshögskolan Novia.

– Om man inte samarbetar och håller sig framme idag blir man bortglömd, säger Fredrik Åberg. →

FOTO: PAUL SÖDERHOLM

FOTO: JOHANNA SANDIN

I januari ordnade Hangö Sommaruni en kurs för fotoentusiaster. Här får de undervisning i färglära och komposition.

EN FRI AKADEMI. På Hangö sommaruni studerade ifjol drygt 700 studerande vilket rektorn bedömer att är en god siffra med tanke på att det potentiella

befolkningsunderlaget hela tiden minskar.

– Statsbidragen till sommaruniversitetet har varit frysta ungefär sedan början av 2010-talet.

Fredrik Åberg ser också statens finansieringsmodell som utmanande. Statsandelssystemet är tänkt att verka sporrande, vilket innebär att mera volym och undervisning genererar mera statsandelar, och tvärtom.

– Staten satte dock den sporrande effekten i det här systemet ur bruk då lågkonjunkturen slog till för cirka tio år

sedan. Däremot behöll man sanktionerna. Presterar man mindre undervisning får man alltså mindre statsandelar.

De sommaruniversitet som inte kunnat hålla volymen får med andra ord mindre pengar, vilket gjort det ännu svårare att ta sig upp ur svackan. Det här har drabbat många sommaruniversitet, men Hangö har lyckats hålla volymen.

– Jag gillar tanken på att Hangö sommaruni ska vara en fri akademi där olika typer av människor ska kunna komma och gå också i framtiden, säger Fredrik Åberg. ■

Hangö sommaruni

- Hangö sommaruniversitet grundades 1966 och ägs i dag av Stiftelsen för Hangö sommaruniversitet.
- Stiftelsens huvudmän är Hangö stad, Svenska folkskolans vänner, Yrkehögskolan Novia och Åbo Akademi.
- Hangö sommaruniversitet är en läroanstalt för fritt bildningsarbete.

Med hjälp av Vännerna

STIFTELSEN FÖR HANGÖ SOMMARUNIVERSITET

Fokusområde: Bildning som ligger i tiden

Beviljat ändamål: Arrangerande av studiekurser i specialpedagogik, utbildningsledarskap, prepkurser för abiturienter och gymnasiekurs i kinesiska.

Beviljat belopp: 15 000 euro / **Tidsperiod:** 2019

Förväntat resultat: Ökad tillgänglighet av tidsenlig och relevant kompetens.

Bildning – eller inbillning?

”H en kom från ett bildat hem”. Ungefär så har det brukat heta förut. Ja, inte ’hen’, förstås, men då vi vill framhålla att den vi talar om fått kulturen och (allmän)bildningen hemifrån. En god uppfostran och smak, kanske rentav snille.

Inte nog med att vi knappast uttrycker oss så numera. Det har också blivit mycket svårare. För vad är bildning i våra dagar? Vilken kunskap är viktig, och vad är god smak? Jag har på sistone ofta funderat på det. Till exempel då jag tömmer bokhyllor i ett dödsbo. Ofta just i så kallade bildade hem, med välfyllda bokhyllor. Samlingarna är överraskande ofta likartade. Det finns givetvis skillnader, men påfallande mycket består av litteratur som ett par-tre generationer före oss har ansett nödvändiga för att upprätthålla – just det: ett tillräckligt mått av bildning.

Där finns standardverken inom skönlitteraturen, eller kanon. Till stor del rikssvensk, vilket återspeglar den centrala betydelse Sverige alltid haft, även om det inte alltid varit opportunt att säga det. Och långa rader av memoarer och biografier, samt facklitteratur. Och lexikon av olika slag, i pryddligt inbundna band.

Att det mesta av allt detta på kort tid dramatiskt har sjunkit i värde – inte bara pekuniärt utan framför allt känslomässigt – är ett trist faktum. Jag ser det också i förhållande till mina egna barn, vilket gör mig sorgsen. Hur kommer de att uppfatta det som för oss varit centralt i begreppet bildning, i det att vara människa? Vad anser de viktigt att veta – och veta på riktigt, som en del av vårt aktiva kunskapsförråd, och inte något man vid behov kan googla fram?

Jag blir ofta både förvånad och förskräckt över hur stora kunskapsluckorna numera kan vara. Och framför allt: att man inte ens tycks uppleva det som något problem. Försöker trösta mig med att ungdomar i dag kan så mycket annat i stället. Och att mycket av det vi ansett viktigt att veta kanske trots allt inte var outhärligt – ja, ibland rentav felaktigt. För det är klart; vi måste också våga dekonstruera bildningsbegreppet, alltså plocka isär det på sina ideologiskt färgade beståndsdelar.

Det är bara att ta en gammal och vackert inbunden volym ur hyllan. Den typ av bok man tidigare behandlat med respekt. I dag ofta dammig, inte bara konkret utan framför allt till innehållet. Mycket av det vi förknippat med bildning är ju mer eller mindre ideologiskt färgat på ett sätt som vi tillsvidare bara delvis har blivit medvetna om. Till exempel i synen på relationen mellan könen, mellan olika kulturer och mellan människan och den övriga naturen. Ifråga om allt detta är den traditionellt bildade ofta överraskande – obildad.

Och ändå; hur mycket saknar jag inte redan den atmosfär av ödmjukhet och intellektuell nyfikenhet som präglar ett bildat hem av traditionellt slag, och framför allt dess bibliotek. Nostalgiskt? Javisst. Inbilskt och fyllt av manlig fåfänga? Säkert. Men också nånting av ett viktigare och mer beständigt värde, nu på väg ut.

Thomas Rosenberg

ÄR SKRIFTSTÄLLARE OCH PUBLICIST, MED FRÅGOR GÄLLANDE FINLANDS-SVENSKHET OCH KULTUR SOM SPECIALITET.

”

*Vad är bildning
i våra dagar?
Vilken kunskap är
viktig, och vad är
god smak?*

Sjuåriga Rahaf Kubtan har precis börjat med friidrott. Hon gillar träningarna.

Projektet Idrottskul ger invandrantjejer möjlighet att hitta en hobby

”Här är vi alla idrottare”

Text & Foto Sonja Finholm

Fräidrottstränaren Carola Häggblom i Pedersöre såg ett behov. Flyktingpojkar hittar snabbt ett sammanhang i sitt nya hemland, men hur ska man få flickorna att röra på sig? Resultatet blev Idrottskul – en grupp för invandrantjejer som tränar tillsammans och får taxiskjuts till idrottshallen.

Det är tisdag kväll och IK Falkens fräidrottare tränar i Sportishallen i Bennäs. I flickornas omklädningsrum samsas tonåringarna med de yngsta juniorerna. Elvaåriga **Thuraia Kubtan** hjälper sin lillasyster att hänga upp jackan. De har precis kommit hit med taxi – ett resultat av den nya tjejgruppen för invandrare som föreningen startat.

– Det är roligt. Jag tycker om att träna och röra på mig, säger Thuraia Kubtan.

Förutom fräidrott har hon spelat fotboll och hunnit prova på både redskapsgymnastik, balett och karate.

– Men fräidrott är allra roligast!

Ute i salen plockar **Carola Häggblom** och hennes hjälptränare **Chantelle Finne** och de andra tränarna fram redskap ur förrådet. Häckar, bollar och koner radas ut. Sammanlagt trettio barn mellan 7 och 15 år är på plats den här kvällen. De yngsta värmer upp med olika bollspel, medan de äldre ställer sig på en linje och börjar med höga knälyft.

Thuraia och **Rahaf Kubtan** är två av flickorna i invandrargruppen Idrottskul. Just i dag är så få på plats att flickorna tränar tillsammans med de andra grupperna. Och det är inga problem. Båda två pratar svenska och har redan fått en del nya kompisar.

Projektet Idrottskul fick sin början våren 2019. Carola Häggblom är vänfamilj åt en syrisk familj som kom till Finland för fyra år sedan. Familjen har fyra barn, två pojkar och två flickor.

– Jag såg redan tidigt att pojkarna hittade hobbyer och fick kompisar. Men för flickorna var det svårare. I en del familjer finns det också en tradition att man gärna satsar tid och resurser på pojkarnas fritidsintressen, medan flickorna är hemma.

Carola Häggblom har fungerat som fräidrottstränare inom IK Falken i över 15 år och brinner för att få barn och unga att röra på sig. Där någonstans väcktes tanken på att erbjuda nyfinländarna – och då främst flickorna – samma möjligheter som andra.

– När de väl är här har de alltid roligt. Utmaningen är att få dem med i verksamheten, att få dem ut till sportplan

”

När de väl är här har de alltid roligt. Utmaningen är att få dem med i verksamheten, att få dem ut till sportplan och till hallen.

Chantelle Finne och Carola Häggblom är tränare för IK Falkens invandrargrupp Idrottskul.

Idrottskul för invandrarflickor

- Ettårigt projekt inom idrottsföreningen IK Falken i Pedersöre.
- Syftet är att få invandrarflickor att röra på sig och hitta en hobby. Men också att erbjuda dem en möjlighet att umgås med och lära känna finländska flickor.
- Riktat till invandrarflickor i lågstadieåldern.
- Deltagarna erbjuds en egen träningsgrupp bara för flickor och möjligheten att få taxiskjuts till och från träningarna.
- Gruppen har i dag cirka 8–10 flickor som regelbundet deltar i träningarna.
- Leds av Carola Häggblom och Chantelle Finne.

1.

2.

3.

4.

1. Invandrargruppen Idrottskul tränar samtidigt som de andra friidrottarna och ofta tillsammans. Här är det tränaren Daniel Strandvall som instruerar den äldre gruppen. 2. Thuraia Kubtan gör sig redo för växling i evighetsstafetten. 3. Lilla gruppen leds den här kvällen av Roland Kock. 4. Lilla gruppen övar reaktionsförmågan. Rahaf Kubtan är redo för start.

och till hallen. Det var då jag kom på idén att ansöka om projekt pengar för att kunna ordna taxiskjuts.

En taxi kör runt i kommunen och plockar upp flickorna och skjutsar hem dem igen efter träningen. Tack vare de ekonomiska bidragen har föreningen också i samarbete med kommunen kunnat anställa Chantelle Finne som hjälpstränare.

Den yngsta gruppen leds i kväll av Roland Kock. Han har byggt en hinderbana mitt i hallen och instruerar barnen:

– Först ska ni balansera på bänken, sedan göra en kullerbytta på mattan och hoppa över de små häckarna. Vem börjar?

Rahaf Kubtan tar sig galant igenom banan.

– Nu under vintern blir det ofta mycket annat är renodlad friidrott. Vi leker

”

Det är roligt att springa och hoppa och leka. Jag tycker bäst om att springa snabbt. Och så är jag ganska vig.

Rahaf Kubtan, 7 år.

mycket och försöker röra på oss hela tiden. Huvudsaken i den här åldern är att man har roligt, säger Roland Kock.

Idrotten har alltid fungerat som ett naturligt sätt att integrera nyanlända, både vuxna och barn. Genom idrotten skapas ett naturligt umgänge – de nyanlända lär känna finländare och kan skapa nya sociala sammanhang, medan finländarna lär känna nya människor. Det var också Carola Häggbloms tanke med Idrottskul, att det skulle gagna alla, inte bara invandrarflickorna.

– Eftersom vi tränar samma tider skapas naturliga kontaktytor mellan barnen.

Men visst har det också funnits utmaningar. Barnen kommer från olika länder och har olika språk, traditioner och uppfattningar.

Thuraia Kubtan började med friidrott i somras. - Min favoritgren är längdhopp, det är bra att det finns en längdgrop här inne så vi kan träna även på vintern. Friidrott är den roligaste sporten.

– Ibland har jag nog funderat vad jag har gett mig in på. Men jag brukar säga att vi koncentrerar oss på idrotten, allt annat lämnas utanför planen.

Just nu finns både syrier och kurder med i gruppen och det talas både arabiska och kurdiska. Carola Häggblom ska också försöka få med flickorna från några nyanlända burmesiska familjer. Hon har fått hjälp både av kommunens integrationsenhet, andra vänfamiljer och via skolorna.

– Språket har fungerat förvånansvärt bra. De som varit i Finland i några år pratar bra svenska och om det behövs pratar vi engelska eller kroppsspråk. Den största utmaningen är att få kontakt med familjerna och få dem att inse hur bra det här är för deras flickor.

Projektpengarna tar slut i mars, men

Jag började med friidrott i somras. Min favoritgren är längdhopp, det är bra att det finns en längdgrop här inne så vi kan träna även på vintern. Friidrott är den roligaste sporten. Thuraia Kubtan, 11 år.

Carola Häggblom skissar redan på en fortsättning – för att kunna fortsätta med gruppen och nå ut till ännu fler flickor.

Träningssturen närmar sig sitt slut. De äldre avslutar med en evighetsstafett, varv efter varv jagar de varandra runt en fyrkantig bana. Det gäller att hålla farten, annars blir man fasttagen av motståndslaget.

– Det blev riktigt svettigt i kväll. Och vi fick hoppa längd, min favoritgren, säger Thuraia Kubtan och dricker lite vatten.

Sedan får hon och lillasyster Rahaf skynda sig att byta om. Taxin väntar. ■

Med hjälp av Vännerna

IDROTTSKLUBBEN FALKEN

Fokusområde: Fria bildningen och föreningslivet när fler.

Beviljat ändamål: Bilda en idrottsgrupp för invandrarflickor i lågstadiet där syftet är att locka flickorna utanför hemmets väggar för att bättre komma in i den lokala gemenskapen.

Beviljat belopp: 4 000 euro / **Tidsperiod:** 2019

Förväntat resultat: Ökad delaktighet i samhället genom meningsfull verksamhet.

Text & Foto *Rabbe Sandelin*

MEDIASEMINARIUM

---

med brännhett tema

För att rama in utdelningen av Topeliuspriset – det finlandssvenska publicistpriset 2020, valde SFV och Publicistförbundet att arrangera ett mediaseminarium i SFV-huset G18 i Helsingfors den 14 januari, Zacharias Topelius födelsedag. Halvdagsseminariets tema var brännhett: trovärdighet i media. Bland talarna och panelisterna fanns både medierepresentater och forskare. Att ämnet intresserar även allmänheten bevisades av att halvdagsseminariet drog så gott som fullt hus.

En av talarna var **Jonas Jungar**, som är chef för kvalitetskontroll och publikdialog på Svenska YLE.

– En stor del av mitt jobb går ut på att svara på publikens klagomål. De

handlar oftast om påstådd partiskhet, eller påstådd politisk korrekthet.

Även om majoriteten av de som klagat är äldre män, påminner Jonas Jungar om att det inte är enbart äldre män som misstror media. Undersökningarna visar att det misstroende som finns är ganska

jämnt fördelat mellan könen, däremot verkar män vara mycket ivrigare på att kritisera.

– Om jag destillerar ner de mest högljudda klagomålen i en enda mening kunde det låta såhär: ”Ni är ett gäng politiskt korrekta, feministiska, röd-

I diskussionspanelen, som leddes av Janne Strang, deltog Annvi Granberg, Nina Fellman, Carl-Gustav Lindén, Tommy Pohjola och Jonas Jungar.

De samhälleliga konflikterna handlar inte längre om ekonomisk fördelning, utan om identitet – om vårt behov av värdighet och respekt, säger Jonas Jungar, Svenska YLE:s kvalitetskontrollchef.

gröna låtsasjournalister med en liberal agenda”.

Enligt Jungar kan kritiken inte ändå avfärdas som oberättigat tjat.

– Den signalerar definitivt om något större. Den är ett tydligt symptom, som det är ganska svårt att sätta fingret på. En viktig aspekt tycks ändå vara att normal rapportering om händelser i samhället tolkas som att Svenska YLE tar ställning i en fråga. Man skjuter så att säga budbäraren, om verkligheten inte tycks falla en i smaken.

Ständig kritik gör enligt Jungar en lätt frustrerad och trött, och i värsta fall cynisk och desillusionerad, vilket är en farlig yrkessjukdom hos journalister. Men efter att ha läst den amerikanska samhällsvetaren Francis Fukuyamas ”Identity: The Demand for Dignity and the Politics of Resentment”, fick den hätska kritiken sin förklaring. Det hela handlar om identitet.

– Vår identitet, och allt vi förknippar med den, är en mycket starkare politisk drivkraft än den traditionella indelningen i vänster-höger som vi vant oss vid då vi beskriver samhällsfenomen. Det vill säga den gamla vänster-höger skala på vilken de politiska partierna placerat sig så länge jag kan minnas.

Speciellt en mening i boken fastnade i Jungars medvetande. I hans egen översättning lät den så här: ”En förödmjukad grupp som strävar efter upprättelse av sin värdighet bär mycket mer känslomässig tyngd än människor som bara strävar efter att uppnå ekonomiska fördelar”.

– De samhälleliga konflikterna handlar inte längre så mycket om vem som får en större andel av den gemensamma kakan, utan om *vem vi är*. Om känslor av förnedring och indignation. Och framförallt, om allas vårt individuella behov av värdighet och respekt.

Jungar säger att vår politiska hemvist då mer blir en fråga om med vilken grupp, eller snarare med vilken ”stam” vi identifierar oss med. Och det behöver inte alls vara kopplat till ett politiskt parti.

– Och här är problemets kärna. När det gäller ekonomiska konflikter, det vill säga vem som får lite mer än någon annan, tenderar människor att kunna gå med på kompromisser. Men den egna identiteten är något icke-förhandlingsbart, något mycket mer kategoriskt. ■

Mer om ämnet i SFV-kalendern 2020

- Jonas Jungar utvecklar sina tankar i en längre artikel i *SFV-kalendern 2020*, som kommer ut i början av april. Missa inte den!

Gwenaëlle Bauvois:

Dags att skippa benämningen

”Fake News”

Text & Foto Rabbe Sandelin

I dagens mediadiskussion är det nu dags att frångå förenklade etiketter som ”Fake News”, det vill säga ”falska nyheter”. Verkligheten är nämligen betydligt mer nyanserad än så. Det säger Gwenaëlle Bauvois, som forskar i media vid Svenska social- och kommunalhögskolan. Hon var en av huvudtalarna på SFV:s mediaseminarium.

– **D**et hela bottnar i människors förtroende för så kallad etablerad media, det vill säga de gamla tidningshusen, public service och så vidare. Men frågan intresserar inte bara etablerad media och människor till vars jobb det hör att förmedla nyheter eller göra undersökande journalistik. Saken diskuteras idag även intensivt av politiker och i akademiska kretsar.

Enligt Bauvois upplever många människor idag utvecklingen som mycket oroväckande. Talar man om ”fake news” upplever många att till och med demokratiska val i framtiden påverkas av falsk information eller konspirationsteorier.

– Den nya situationen syns också i samband med nya folkrörelser som till exempel de gula västarna i Frankrike. Misstroendet mot etablerade medier är stort, och det finns en klar rörelse i riktning mot så kallad medborgarmedier eller olika alternativa nyhetssajter.

Misstroendet mot media lever inte i ett vakuum.

– Till mediamisstroendet är förstas kopplat en liknande misstänksamhet mot etablerade politiker och de gamla politiska partierna – det så kallade etablissemanget.

Ibland spiller mediamisstron över från misstro till handlingar. Bauvois berättar att Frankrike upplevt direkt aggressivitet eller våld mot journalister från etablerad media, till exempel mordbränder mot redaktioner eller fysiska attacker.

– Problemet började speciellt intressera mig efter attacken mot *Charlie Hebdo*s redaktion år 2015. Attacken påverkade förstas många på många sätt, men den öppnade framför allt mina ögon för hur enkelt det var att sprida konspirationsteorier på sociala medier.

NYANSER BEHÖVS I DISKUSSIONEN.

– Men vi kan ändå inte kallt avfärda alternativ media eller medborgardriven media enbart som ”fake news – falska nyheter”. Det skulle vara att förenkla en fråga som visat sig vara komplex och mångnyanserad. Och vi borde kanske inte enbart se på alternativa medier som att de undergräver etablerad media, utan att de tvärtom framhäver hur viktigt det är med god journalistik.

Bauvois konstaterar att så kallad ”counter media” alltså är här, och egentligen har funnits i många år redan. Det är också onödigt att hoppas på att fenomenet skulle försvinna av sig själv.

– De alternativa medierna kommer

med största sannolikhet att inta en plats på mediekartan även långt in i framtiden, helt oberoende om vi gillar dem eller inte. I våra undersökningar försöker vi därför tänka på fenomenet ur lite nya perspektiv.

”FAKE NEWS” SNEDVRIDER DISKUSSIONEN.

Bauvois tycker det är synd att begreppet ”fake news” nästan totalt har tagit över diskussionen, utan att på något sätt bidra till att underlätta den. Framför allt har man klumpat ihop alldeles olika fenomen och mediastrategier under detta begrepp.

– Begreppet ”fake news” är ingen riktig definition, eller ens ett användbart koncept. I bästa fall är det en vag känsla av att allt inte står rätt till. Från 2015 och framåt, och speciellt efter valet av **Donald Trump** till USA:s president 2016 har begreppet ändå vunnit mark och blivit populärare, och användningsfrekvensen har enligt vissa undersökningar ökat med över 300 procent. Vi måste alltså definiera vad vi avser med begreppet.

Bauvois säger att begreppet ”fake news” borde reserveras för direkta falskationer – påhittade och falska nyheter.

– Sprider då all medborgar- eller alternativa media enbart falska, påhittade nyheter? Förstås inte.

FOTO: LINDA TAMMISTO

Begreppet "fake news" är ingen riktig definition, eller ens ett användbart koncept. I bästa fall är det en vag känsla av att allt inte står rätt till.

Det finns olika blandversioner, men hur skall vi egentligen kvantifiera saken? Skall en hel webbplats vara åttio procent "fake news"? Skall en enskild artikel vara åttio procent felaktig?

– Det finns enkla, hundraprocentiga fall som då någon hävdar att jorden är platt, men vad gör vi med information som är delvis sann, eller där till och med allt kan vara sant, men där saken eller dess konsekvenser förvrängs eller överdrivs? Skall även det kallas "fake news"?

SLARVIG JOURNALISTIK GÖR INTE SAKEN BÄTTRE. Bauvois tar som exempel artikeln som handlade om att Finlands nya statsminister **Sanna Marins** regering planerade att införa en fyra dagars arbetsvecka – en artikel som spreds som en löpeld i internationell, etablerad media.

– Ganska fort visade det sig att inget sådant fanns på regeringens agenda,

utan att det gällde ett teoretiskt utspel hon gjort för många år sedan. Efteråt betecknades denna nyhetsanka som "fake news", men i själva verket var den ju inte helt falsk eller fabricerad. Problemet uppstod eftersom historien plockades ur sin kontext och överdrevs, även om fakta i saken enkelt kunde ha kollats upp med lite efterforskningar.

Bauvois säger att för mediekonsumenter som läser alternativ media var fallet som vatten på kvarn; en statsminister som i maskopi med den etablerade pressen spred "fake news". I några Facebook-kommentarer konstaterades "Mari ljög, igen".

ONDA AVSIKTER? Bauvois ställer sig frågan, om en definition på "fake news" kunde vara *att sprida felaktig information med onda avsikter*. Och i förlängningen att avsikten oftast då är ideologiskt eller politiskt motiverad?

– När det gäller nyheten om Sanna Marin kan man knappast tänka sig att det bland journalisterna fanns några onda avsikter, ett medvetet försök att sprida felaktig information. Snarare var det bara en allt för "bra" story, som därför okritiskt släpptes igenom, utan att någon besvärade sig med att kolla upp fakta från de riktiga källorna i Finland.

Kanske är det så att vi helt enkelt bara borde tala om misstag då journalistiska missar sker, och även öppet redogöra för dem.

FÅ ALTERNATIVA MEDIER SPRIDER FALSK INFORMATION. Bauvois poängterar att det är felaktigt att rakt av påstå att alternativa medier sprider "fake news", det vill säga falsifikationer och påhitt.

– Vi undersökte många av de alternativa nyhets sajterna, och det visade sig att det knappast alls spreds falsk eller fabricerad information där. Så gott som →

allting som rapporteras där är i grund och botten sant, eftersom artiklarna oftast är återpubliceringar eller citat från de etablerade, traditionella mediahusen.

Men bilden som de alternativa medierna skapar är ändå starkt vinklad, eftersom urvalet nyheter är smalt och politiskt motiverat: med valen kan man till exempel bygga upp en bild som stöder tanken på att all brottslighet i landet begås av invandrare. Eller att alla politiker och tjänstemän är korrupta.

– Man så att säga re-kontextualiserar materialet, för att stöda de egna politiskt motiverade uppfattningarna.

REINFORMATION. – Av den orsaken har vi forskare börjat använda begreppet ”reinforcement”, som vi definierar som en proaktiv, politiskt inspirerad, nät- och gruppdriven del av informationsproduktionen i en hybridmediaomgivning.

Bauvois säger att det kanske låter onödigt komplicerat, men idén är i kortet att belysa att då någon väljer ut och ramar in nyhetsflödet på ett visst sätt, så är det fråga om en aktiv handling, ett aktivt val.

– Vi vill alltså betona själva processen, och hur urvalet sker. Inte koncentrera oss på om de enskilda nyheterna är sanna eller falska – för de är oftast sanna.

FAKTAGRANSKNING HJÄLPER INTE. I ljuset av detta, borde och kan etablerad media ta upp en kamp med alternativ media? Skulle faktagranskning vara ett sätt att motverka intresset för alternativ media?

– Jag är rädd att faktagranskning inte spelar så stor roll. Till vem skall den riktas? De som redan är övertygade om sakernas tillstånd blir knappast vända på grund av att etablerad media sysslar med faktagranskning. De människorna kommer antingen att ignorera informationen, eller så blir det hela bara kontra-produktivt: de övertygade ser det som ytterligare ett bevis på att etablerad media ljugar och försöker manipulera

medborgarna, i maskopi med etablissemanget.

Bauvois säger att eftersom det avgörande i de här fallen är åsikter och inte fakta, spelar faktagranskning inte någon stor roll, även om det för det journalistiska jobbet i seriös media naturligtvis är en viktig komponent i det dagliga arbetet.

Gwenaëlle Bauvois deltog i mediaseminarier i SFV-huset G18.

Det handlar ju inte så mycket om att människor gärna vill bli lurade av falska nyheter, utan om att övertygade människor inte bli överbevisade om motsatsen.

– Det handlar ju inte så mycket om att människor gärna vill bli lurade av falska nyheter, utan om att övertygade människor inte bli överbevisade om motsatsen.

ASYMMETRI OCH POLARISERING.

Bauvois säger att forskarvärlden just nu noterar en stor asymmetri gällande vad folk uppmärksammar eller läser.

– Skiljelinjerna går enligt politiska eller ideologiska linjer, och är en del av den generella polariseringen i samhället. De olika grupperna tar inte alls del av det nya breda mediautbudet, utan läser enbart det som stöder de egna uppfattningarna.

Bauvois säger att detta fenomen förstås alltid funnits, och kanske redan

tidigare varit mycket utbredd i länder som till exempel USA, men trenden har ändå ökat de senaste åren.

– Det nya är också att presidenten i USA underblåser den negativa mentaliteten mot etablerad media. Det sagt, president **Macron** i Frankrike har också gjort intressanta kommentarer gällande vissa journalister.

MOTSÄGELSEFULLA SIGNALER. Signalerna är just nu på ett intressant sätt motsägelsefulla: många alternativa medier anammar den etablerade pressens journalistiska och professionella metoder, samtidigt som de fortsättningsvis kritiserar de etablerade medierna.

– Och det hela behöver inte vara så mörkt. Alternativa medier tycks i vissa fall och i viss mån öka intresset för media överlag, i de fall det finns grupper som inte tidigare egentligen alls tagit del av något nyhetsmedium, utan bara använt till exempel skriverier på Facebook som informationskanal.

Här är det enligt Bauvois värt att notera att alternativ media på högerkanten just nu tycks vara bättre att anamma den etablerade pressens metoder och professionalitet.

– De alternativa medierna är här, de växer och det är dags att inte avfärda dem med enkla etiketter. De fyller en funktion åtminstone genom att täppa vissa hål på mediemarknaden, och som forskare måste vi undersöka och analysera med vilka mekanismer de påverkar. ■

Gwenaëlle Bauvois

- Filosofie doktor i sociologi från Östra Finlands universitet.
- Forskare vid CEREN (The Centre for Research on Ethnic Relations and Nationalism), anknutet till Svenska social. och kommunalhögskolan i Helsingfors.

Kulturredaktör Wilhelm Kvist fick Topeliuspriset 2020

Wilhelm Kvist strax efter prisutdelningsceremonin, tillsammans med SFV:s ordförande Wivan Nygård-Fagerudd

Text & Foto Rabbe Sandelin

Det blev Hufvudstadsbladets kulturjournalist Wilhelm Kvist som i mitten av januari mottog Topeliuspriset - det finlandssvenska publicistpriset 2020.

— **P**riset gör mig ödmjuk eftersom raden är lång på journalister som lika bra kunde ha fått det. Det är speciellt fint att priset delas ut av kolleger. Det är samtidigt en fin erkänsla för det arbete som görs på *Hufvudstadsbladets* kulturredaktionen, säger Kvist.

Wilhelm Kvist är musikmagister från Sibelius-Akademien, och har ansvarat för *Hbl:s* musikbevakning sedan 2009. Han har också skrivit för *Nordisk tidskrift*, den danska tidskriften *Klassisk*, och Finlands kritikerförbunds publikation *Kritikernytt*.

Topeliuspriset på 7 500 euro ges till en eller flera journalister som visat betydande skicklighet i sitt arbete. Enligt Kvist är journalistens utmaningar i dag många och svåra.

— En av de största utmaningarna gäller relevans, att hitta de riktigt stora och brännande frågorna och kunna behandla dem. Tudelningen av samhället på många

fronter är ett ytterligare problem, för hela det offentliga samtalet, säger Kvist.

När Kvist ser på listan av tidigare pristagare känner han att det är i det sällskapet han vill vara.

— Där finns verkligen bildade människor, opinionsbildare med starka värderingar, sådana som inte har skyggt för att avslöja bluff och båg, sådana som med stor skicklighet och starkt engagemang har skrivit om skevheter och orättvisor i samhället. Där finns respekterade nuvarande och tidigare kolleger, som delar många egenskaper med den gode Zachris Topelius.

PÅTALADE MUSIKLIVETS BRISTANDE JÄMSTÄLLDHET. Prisjuryn betonar i sin motivering att Kvist påtalat olika missförhållanden inom musiklivet, som bristande jämställdhet, diskriminering och misogynia maktstrukturer. Förra året behandlade Kvist bland annat konsertrepertoaren, som domineras av manliga ton-

sättare, och dessutom av ett ganska så slentrianmässigt urval av ”de gamla mästarna”. Arbetet ledde till beskyllningar om osanna rubriker och klickjakt, där Kvists journalistik liknades vid en kampanj.

— Jag rörde med all tydlighet om i ett getingbo, och blev stucken av rätt många getingar. Det är sting som jag fortfarande känner. Jag har sett vuxna män ställa sig på barrikaderna och våldsamt kämpa för sin existens och för sin upplevda konstnärliga frihet. Jag hade nog ingen aning om hur arga de skulle bli.

Kvist är inte övertygad om att han nödvändigtvis hade velat bli den ”maktutövare av rang” som han beskrivs som i prismotiveringen.

— Det skulle ju betyda att jag är aktad och fruktad. Men visst har jag eftersträvat både inflytande och ansvar, och jag har fått av av båda slagen.

ERKÄNSLA FÖR JOURNALISTIK, PÅ SVENSKA. Priset ser Kvist som en erkänsla för alla som verkat för en levande journalistisk kultur i Finland, också på svenska. De ekonomiska hoten ligger enligt Kvist ständigt över journalistiken.

— Jag tänker på alla dem som agerat i bakgrunden eller talat för redaktionernas väl, när de värsta nedskärningarna ägt rum, när giljotinerna har hissats och redaktionerna nästan lämnats vind för våg.

Vill man vill uppmärksamma journalistiken i Svenskfinland och lyfta upp den genom att fokusera på en enskild utövare, tycker Kvist att Topeliuspriset – som han betecknar som Svenskfinlands Pulitzer – är ett utmärkt sätt.

— Jag är självfallet jävig när jag tar emot denna säck med slantar, men jag noterar också att intresset är stort för att uppmärksamma pristagaren. Det inger tro på att det ännu finns en beställning på det jobb vi gör, och att det egentligen finns mycket jobb kvar, att de bästa artiklarna ännu är oskrivna och opublicerade. ■

*Punkaren och poeten Jonas Ellerström
ny medlem i Arvid Mörne-prisjuryn:*

”Den finlandssvenska litteraturen ligger mig varmt om hjärtat”

Text *Marit Lindqvist*

Den svenska förläggaren, översättaren och författaren **Jonas Ellerström** har utsetts till ny medlem i juryn för Arvid Mörne-tävlingen, ett uppdrag han ser fram emot med glädje och entusiasm:

– När man läser baksidan på finlandssvenska böcker ser man rätt ofta att författaren ifråga tilldelats pris i antingen Arvid Mörne-tävlingen eller i Solveig von Schoultz-tävlingen. Det är ju fråga om viktiga litterära tävlingar med stor relevans för den finlandssvenska litteraturen.

Under studietiden i Lund läste Jonas Ellerström framför allt Edith Södergran, Gunnar Björling och de andra finlandssvenska modernisterna. Där föddes en livslång kärlek till framför allt den finlandssvenska poesin:

– Jag skall inte sticka under stol med att min syn på den finlandssvenska litteraturen haft ett rätt så romantiskt skimmer över sig. Men med åren har jag försökt bredda och fördjupa min kunskap om den finlandssvenska litteraturen och därmed har jag också fått en mer nyanserad bild av den litterära traditionen i Svenskfinland.

I flera års tid skrev Jonas Ellerström årsöversikter över den finlandssvenska poesin för *Finsk Tidskrift*, en erfarenhet som gjorde det lätt för honom att tacka ja när han fick frågan om han kunde tänka sig att sitta med i SFV:s prisjuryer:

– Jag tycker att jag är hyfsat väl insatt också i nyare finlandssvensk litteratur, framför allt poesin, men jag har också skärpt till mig vad beträffar den berättande prosan. Med tanke på arbetet i Arvid Mörne-juryn är det viktigt att kunna sätta in skribenterna i ett sammanhang, se vilka författare de eventuellt tar rygg på eller som de vill avvika ifrån.

SKÖNLITTERÄRA TÄVLINGAR VIKTIGA SPRÅNGBRÄDEN. År 1983 startade Jonas ett bokförlag som bär hans efternamn, ellerströms bokförlag. Under årens lopp har förlaget gett ut ungefär 800 titlar, de flesta inom genren lyrik och essäistik.

Jonas tror att arbetet som förlagsredaktör kan hjälpa honom på traven i juryarbetet:

– Alla år som jag suttit och bedömt manus för förlag och tidskrifter kommer nog väl tillpass skulle jag tro.

I Sverige finns ingen motsvarighet till Arvid Mörne- och Solveig von Schoultz-

tävlingarna, något som Jonas finner beklagligt:

– Förlag och tidskrifter ordnar ibland olika litterära tävlingar, men det finns inga kontinuerliga litterära pristävlingar i Sverige idag. Vi får gå tillbaka till 1960-70-80-talet när Wahlström & Widstrand gav ut sina årliga antologier med titlar som *Grupp 68*, *Grupp 88* osv. Alla aspirerande författare ville få sina texter antagna till dessa prestigefyllda samlingsvolymmer. Litterära tävlingar har en stor betydelse som plantskola och språngbräde in i litteraturen och till ett författarskap.

”

Förlag och tidskrifter ordnar ibland olika litterära tävlingar, men det finns inga kontinuerliga litterära pristävlingar i Sverige idag.

”

Det är ett bra sätt att vaska fram litterära talanger. Och vi ska komma ihåg att det inte alltid är den som vinner som fortsätter på den litterära banan.

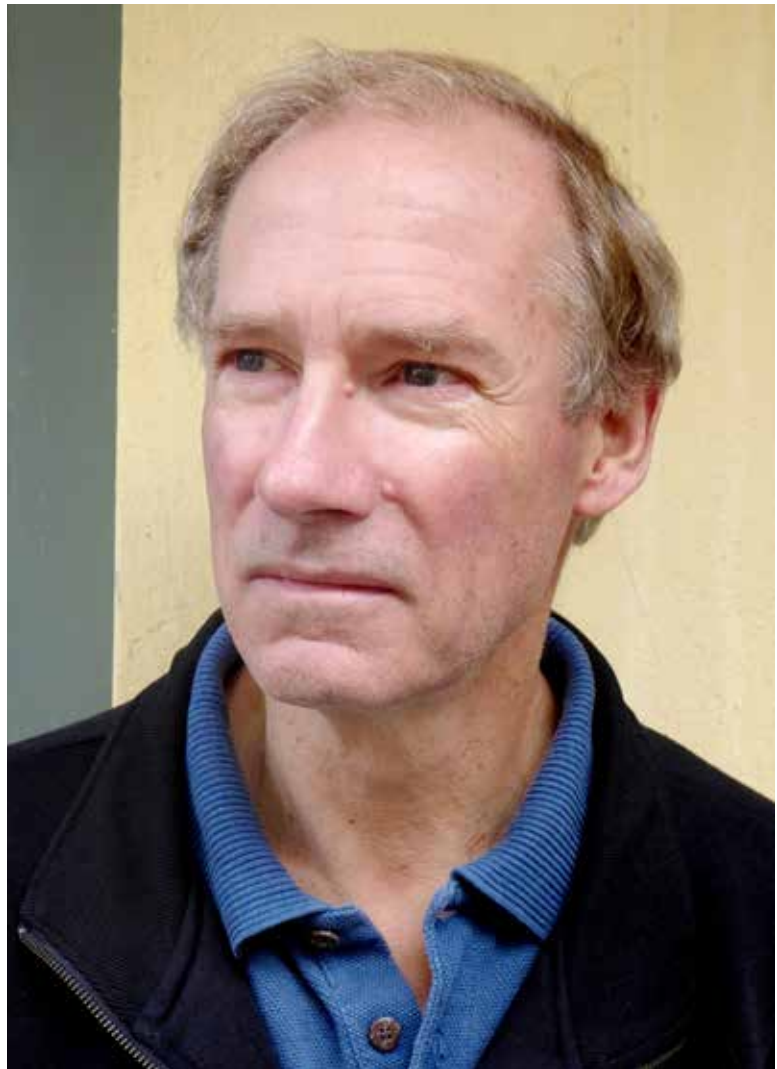

FOTO: ELISABETH MANSÉN

Jonas framhåller att möjligheter till priser och stipendier kan vara ett starkt incitament för hugade skribenter att prova sina vingar:

– Det är ett bra sätt att vaska fram litterära talanger. Och vi ska komma ihåg att det inte alltid är den som vinner som fortsätter på den litterära banan.

DEN FINLANDSSVENSKA LITTERATUREN I SVERIGE. Jonas sörjer att de svenska medierna dragit ner på bevakningen av litteratur och att det därmed kan vara svårt för den finlandssvenska litteraturen att hävda sig på dagstidningarnas kultursidor.

Samtidigt gläds han över att den finlandssvenska litteraturen tagit plats i andra sammanhang, som Föreningen Fria seminariet för litterär kritik där den finlandssvenska litteraturvetaren och tillika Arvid Mörne- jury-

medlemmen **Tatjana Brandt** är aktiv, eller i Stockholmsregionen där de finlandssvenska författarna **Ulrika Nielsen** och **Oscar Rossi** är engagerade i olika litterära sammanhang.

– Det är viktigt att den finlandssvenska litteraturen också får synlighet i Sverige. Jag jobbar som volontär på Rönnells antikvariat i Stockholm bland annat med att arrangera olika program och där försöker jag också få in den finlandssvenska litteraturen på ett hörn.

OUTSIDERN SOM KÄNNER STARKT FÖR LITTERATUR I MARGINALEN. Jonas är född och uppvuxen i Skåne, men sedan femton år tillbaka är han bosatt i Stockholm. Även om han sitter på stol nummer 3 i Samfundet De Nio drömmer han inte om att bli en del av det litterära etablissemanget:

– Som skånepåg känner jag stor sym-

pati för och lojalitet mot den litteratur som skrivs i marginalen, som den skånska och den norrländska litteraturen, eller den finlandssvenska litteraturen. En ärkestockholmare som befinner sig i den innersta kretsen kanske inte känner lika starkt för den litteratur som skrivs utanför det som enligt hen är centrum.

Förutom att Jonas har ett ben i litteraturen som förläggare, skribent, författare och översättare står det andra benet stadigt i musiken. Inte minst punken ligger honom varmt om hjärtat:

– Jag spelar i två band, Spektrum och postpunkbandet Blago Bung som återuppstått efter en längre paus. Punken är en livshållning, och jag skulle säga att det kan vara rätt så hälsosamt att ha ett visst avstånd till maktens centrum. Jag befinner mig gärna i marginalen och står ständigt lite i opposition. ■

Ett lärorikt parti

Ar 1404 inträffade i den lilla italienska staden Marostica en händelse som kunde vara något för dagens härskare att fundera på. Staden hörde på den tiden till den venetianska republiken. Det började med att två adelsmän, Rinaldo D'Angarano och Vieri Da Vallonara, förälskade sig i samma ungmö, den vackra Leonora, dotter till stadens slottsherre Taddeo Parisio. När denne erfor att de två rivalerna kommit överens om att utkämpa en duell på liv och död om den åtråvärds hand sade han stopp. Oftast slutar vågspel av detta slag bedrövtligt åtminstone för den ena parten. Parisio insåg också att ett äktenskap mellan segraren och Leonora sannolikt skulle ha inneburit fiendskap med den förlorande partens släkt. Dessutom var både D'Angarano och Da Vallonara gissningsvis präktiga gossar som ännu hade möjlighet att uträtta mycket nyttigt här på jorden.

Man behöver bara tänka på vad mänskligheten sannolikt förlorade när Aleksandr Pusjkin i blomman av sin mandom utmanat en rival på duell och fick sätta livet till endast 37 år gammal. Också här var en ung skön dam Natalja Gontjarova inblandad. Hon var visserligen gift med Pusjkin, men tyckte om att låta sig beundras, vilket av en hop galanta herrar tolkades som uppmuntran. En av de enträgnaste, en ung fransman i rysk tjänst, Georges d'Anthès, gick så långt att Pusjkin såg sig nödsakad att utmana honom på duell, vilket för hans egen del ledde till en förtidig död. Vänner av god poesi kan inte annat än beklaga att här inte fanns någon som, likt Taddeo Parisio den gången i Marostica, i kraft av sin höga ställning kunde ha avstyrat det hela.

Parisio förbjöd nämligen de förhoppningsfulla friarna att duellera och bestämde att de istället skulle mötas i ett ståtligt parti schack, ett betydligt förnuftigare och framförallt oblodigare förslag.

Han fastställde att vinnaren skulle få Leonora till hustru, men vidtog samtidigt anstalter för att inte förloraren skulle känna sig förödmjukad, något som under historiens gång visat sig riskabelt också för segrande parter. Han lovade därför att även denne skulle knytas till familjen genom att gifta sig med Leonoras yngre syster Oldrada, antagligen inte utan yttre företräden hon heller.

Spelet genomfördes på torget framför slottet med beväpnade levande schackpjäser iförda adliga insignier i vitt och svart. Problemet var härmed löst och resultatet så lyckat att evenemanget återupplivas i vår tid exakt liksom den första gången i ett ramverk med damer och kavaljerer, pager och tärnor i tidsenliga praktfulla kostymer under färggranna fanor. Allt detta utan att någon kommer till skada.

Vad de unga damerna ansåg förtäljer historien inte, men det blev ett skådespel som rätt tolkat kunde ge en och annan tankeställare. Unga män borde inte i några som helst sammanhang sättas att ta livet av varandra vare sig det handlar om damers gunst, enskilda personers maktbegär eller liknande för en större allmänhet irrelevanta frågor. Kunde det inte vara intressant för till exempel herrar Trump och Putin att börja träna schack och i stället för vapenskrammel sätta sina spår i historien på detta ärorika sätt?

Anna Lena Bengelsdorff

HAR VERKAT SOM LÄRARE I HISTORIA, SAMHÄLLSLÄRA OCH NATIONALEKONOMI VID FLERA SKOLOR I HELSINGFORS.

”

*Parisio förbjöd
nämligen de
förhoppningsfulla
friarna att duellera
och bestämde att
de istället skulle
mötas i ett ståtligt
parti schack.*

Föreningsresursen upprätthålls av SFV:s studiecentral och här hittar du fakta, tips, råd och svar på frågor gällande olika aspekter av föreningsliv i Svenskfinland. www.foreningsresursen.fi

Stefan Andersson

FÖRENINGSEXPERT

Aktuella lagförändringar: Inkomstregistret, arbetstidslagen och penninginsamlingar

Detta nummer av SFV-magasinet utkommer då man i flera föreningar ännu kämpar med sitt bokslut. Också för verksamhetsgranskarna är denna årstid en bråd tid. Så jag upprepar svaret på den vanligaste frågan till Föreningsresursen (SFV:s webbplats för föreningskunskap): Det är alltid den sittande, eventuellt nya styrelsen, som godkänner bokslutet för föregående räkenskapsår. Efter det ges bokslutet till revisorerna eller verksamhetsgranskarna. Enligt revisionslagen har verksamhetsgranskarna rätt att få bokslutet en månad före föreningens möte som skall godkänna bokslutet. Men man kan ju komma överens om kortare tider.

INKOMSTREGISTRET. Denna gång tar jag upp ett plock av några lagändringar som berör föreningar. De ändringsförslag i bestämmelserna för anmälningar till Inkomstregistret som **Sebastian Gripenberg** skrev om i förra numret av SFV-magasinet har trätt i kraft och följer de linjer som Sebastian skrev om. Det innebär bland annat att små engångsbetalningar på under 200 euro samt anmälan om naturaförmåner kan ske senast den 5. dagen i följande kalendermånad och måste inte göras inom 5 dagar som tidigare. Gränsen för prispengar i tävlingar som måste anmälas höjdes till 100 euro. Ytterligare kan noteras att inloggning i Föreningsregistret med Katso-koder fortfarande är möjlig för föreningar samt att förseningsavgifter börjar uppbäras först i början av år 2021.

Användarna av Inkomstregistret blir fler. I år har också Försäkringsbolagens lagstadgade olycksfallsförsäkringar inkluderats helt i Inkomstregistret. Årsanmälningar

behövs inte längre utan försäkringsbolagen fakturerar i efterskott enligt arbetsgivarnas anmälningar.

ARBETSTIDSLAGEN. Den helt förnyade arbetstidslagen trädde i kraft 1.1.2020. Vi kan inte på denna plats redogöra för alla ändringar men det är skäl för föreningar med anställda funktionärer att bekanta sig med ändringarna. Målet har varit att förtydliga lagens tillämpning och arbetstagarnas rättigheter. Bland det som ändrats är gränser för arbetstiden och hur man arrangerar den. Allmänt kan sägas att det finns större möjligheter till flexibilitet med arbetstiderna. I lagen har också nu beaktats att ett arbete numera kan utföras var som helst. Det går lättare att kombinera arbetstid med fritid. I lagen finns också bestämmelser om arbetstidsbanker. Dessa har tidigare ingått enbart i kollektivavtal.

LAG OM PENNINGINSAMLINGAR. Denna lag godkändes redan sommaren 2019 men träder i kraft 1.3.2020. Registrerade allmännyttiga föreningar får då ordna så kallade småskaliga insamlingar utan tillstånd. Endast en anmälan till lokala polismyndigheten är tillräcklig. Intäkterna av insamlingen får då vara högst 10 000 euro och insamlingen får pågå i högst tre månader. Småskaliga insamlingar får också ordnas högst två gånger per år.

Penninginsamlingar i daghem, skolor och hobbygrupper kan fortfarande göras helt utan anmälan och tillstånd. För dessa insamlingar krävs dock en myndig ansvarsperson. Dessutom finns villkoret att insamlingen sker på slutna tillställningar och inte till exempel på en webbsida. ■

§ 2 ENLIGT SFV:S STADGAR

Svenska folkskolans vänner rf:s syfte är att främja svenskt bildningsarbete i Finland genom att understöda utbildning och bibliotek, bevilja studieunderstöd samt stödja andra former av finlandssvenska bildnings- och kultursträvanden.

MEDLEMMAR I
UNDERSTÖDSFÖRENINGEN FÖR SFV
30.1.2020

7119_{st}

MEDLEMMAR I SFV 30.1.2020

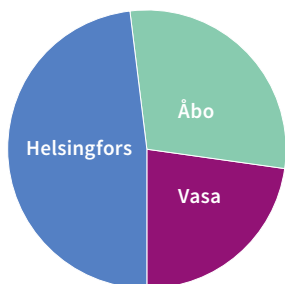
346_{st}

SFV:S FONDER

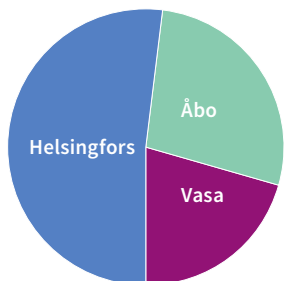
422_{st}

HOS VÄNNERNA: ANVÄNDNING AV MÖTESLOKALERNA 2019

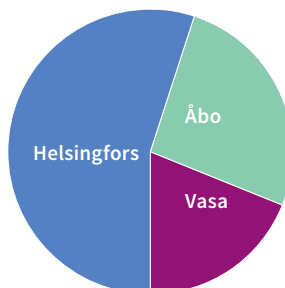
	Helsingfors	Åbo	Vasa	Totalt
Bokningar	301	181	141	623
Timmar	1207.5	638	477.5	2323
Deltagare	4090	1937	1382	7409

ANTAL BOKNINGAR, totalt 623 st.

TIMMAR, totalt 2323 h.

ANTALET DELTAGARE, totalt 7409 personer.

LÖPANDE ANSÖKNINGSTID

Vi har löpande ansökningstid för våra allmänna bidrag. Du kan ansöka om bidrag för projekt som har verksamhet under tidsperioden 2020–2021.

Mer information: www.sfv.fi/bidrag

MEDLEMSKAP I SFV

Kom med i Understödsföreningen för Svenska folkskolans vänner! Medlemskapet kostar 15euro/år. Som medlem får du SFV-magasinet, SFV-kalendern (SFV:s årsbok), och som ny medlem en bok ur SFV:s skriftserie. Dessutom får SFV-medlemmar rabatt på böcker från Schildts&Söderströms.

Adressförändringar.

Meddela oss din nya adress via www.sfv.fi/medlem per e-post svf@sfv.fi eller ring 09-6844 570.

DONATIONER OCH TESTAMENTER

Vill du vara med i vårt bildnings- och kulturarbete? Din donation hjälper oss att fortsättningsvis stärka utbildning, kultur och fri bildning på svenska i Finland.

Kontakta kanslichef Johan Aura, johan.aura@sfv.fi eller 040-3559 935.

FOTO: SHAWN GOLDBERG

Text *Tove Fagerholm*

MARGARET ATWOOD

Orakel och sanningssägare

*Jag gör det alla romanförfattare och poeter gör:
beskriver världen omkring mig*

Vilket övermod, tänker jag, att ge sig i kast med att teckna ett porträtt av **Margaret Atwood**. Hur fångar man denna tyfon till kvinna, en av vår tids mest framgångsrika författare med två Bookerpris i bagaget, ständigt Nobelpristippad? Över 50 böcker har hon skrivit – poesi, romaner, barnböcker och facklitteratur, dessutom manus, radioteater och en lång rad tidningsartiklar. I november 2020 utkommer hon med en ny diktsamling, *Dearly*, som utforskar ämnen som ”frånvaro och avslut, åldrande och retrospektion” och ska bland annat befolkas av varulvar, utomjordingar och sirener, enligt förlaget. Hon har varit min följeslagare sen 80-talet. Jag ser på fotografierna av henne: alltid detta vilda krusiga hår, det

smala ansiktets gäckande leende, blänket i ögonen. Hon påminner om en räv, skriver själv:

*Jag skulle valt räven;
jag tycker om skojet,
vända om och hastigt springa tillbaka
och, om sanningen ska fram, tjuveriet.*

Jag väljer att förmedla hennes angelägna författarskap via hennes poesi. I dikterna destillerar hon fram det väsentliga i liv och gärning, där finner jag fotavtrycken som leder in i hennes rika värld.

Poesi är en högsänningsledning, säger hon själv.

Hon började skriva som sexåring, visste redan då att hon ville bli författare. Genom hela sitt liv har hon fortsatt att skriva beväpnad med humor och ironi, klarsyn och vrede, alltid steget före alla andra, ett orakel och en sanningssägare, outtröttlig. Någon urkraft driver henne.

*Men poeterna håller ut.
Om något så är de ihärdiga.
De kan inte sjunga, de kan inte flyga.
De bara hoppar och kraxar
och kastar sig mot luften
som om de satt i burar,
och drar en trött gammal vits.
När man frågar dem, svarar de
att de säger vad de måste.
Jösses vad de är pretentiösa.*

*Men något vet de i alla fall.
Det finns något de vet.
Någonting som de viskar.
Någonting vi knappt kan höra.
Handlar det om sex?
Handlar det om stoft?
Handlar det om skräck?*

MILJÖAKTIVIST. Atwoods miljöintresse grundlades tidigt. Hon växte upp i vildmarken norr om Lake Superior där hennes far för skogsindustrins räkning kartlade beståndet av skadeinsekter i träden. Hon var sex månader gammal när skogen blev hennes hem.

När hon beskriver sin far kunde det lika väl vara ett självporträtt:

*Han lade märke till allting utmed
stigen: Svampar och spillning, vilda blommor,
sniglar och iris, lummer, ormbunkar och kottar.
Det måste ha varit som en oändlig
inandning. Mellan önskan
att veta och behovet att lovsjunga
fanns ingen söm.*

Behovet att lovsjunga blev till poesi. Vildmarksbarndomen återkommer hon till i flera diktsamlingar.

*Min far hugger med sin yxa
och löven faller från träden.
Det är nittonhundrafyrtiotre.
Han klyver ved för vintern.
Om natten sover jag på en brits.
Vägorna smeker sjön.
På mornarna är det så kallt*

*att vi kan se vår egen andedräkt
och isen på den klippiga stranden.
Min mor rakar aska ur spisen.
Det är trevnad och trygghet,
ljudet av yxhugg i den öde skogen,
lukten av rök.*

I sin genombrottsroman *Upp till ytan* (1972) återvänder hon till barndomens vildmark och miljökampen Atwood visar lejonklon. Den poetiska och samhällskritiska romanen handlar om en ung kvinna som med förtvivlan återser den plats där hennes föräldrar en gång slog sig ner på flykt undan civilisationen. Fylld av sorg och vrede ser hon hur miljöförstörelsen och det moderna samhällets destruktiva livsstil hotar också vildmarken. Redan i denna sin andra roman har hon funnit sitt övergripande tema, *överlevnad*, det som ska genomsyra hela hennes författarskap: det gäller att överleva både för den kanadensiska naturen och kulturen, för kvinnorna i manssamhället och för själva människosläktet i massförstörelsevapnens och den gränslösa exploaterings tidevarv. Om överlevnadens språk talar dikten *Renlav på granit*:

*Detta är ett mycket litet språk,
mindre än galliska.
När du har stövlar på dig
kan du knappt se det.*

*En torr förbränd dialekt
med många ord för att härda ut
och med grå grenar
som på ett gammalt träd, sköra och utan löv*

*Tusentals sporer, rykten
som infiltrerar skrevorna
och omärkligt tar sig in
i varats tunga stenbumling
och klyver sönder klippan.*

KVINNOKÄMPE. I debutromanen *Den ätbara kvinnan* (1969) fokuserar Atwood på den självdestruktiva offerpositionen som förefaller vara inbyggd i kvinnorollen. Romanens huvudperson Marian är förlovad med Peter, blivande jurist. Hon klär sig moderiktigt, går flitigt till frisörskan, följer ödmjukt fästmannens alla anvisningar men känner sig allt mer avpersonaliserad, förvandlad till ett läckert konsumtionsobjekt som fästmannen vill visa upp. Hon drabbas av en psykisk kris, kan inte äta, lever till slut på vatten.

Atwood beskriver uppkomsten och förloppet av anorexi fastän termen inte används, som vanligt är hon tidigt ute. →

Marians räddning blir att hon inser att Peter håller på att uppsluka henne. Hon bjuder fästmannen på en utsökt dekorerad kaka som föreställer henne själv, förfärad flyr han, men själv förtär hon njutningsfullt den stereotypa bilden av sig själv. Hädanefter ska hon vägra vara offer.

Barndomens trygga vildmarksliv förberedde Atwood inte för den hårdhänta och rigorösa inskolningen i den traditionella kvinnorollen som drabbade henne när familjen bosatte sig permanent i Toronto. Om detta berättar hon i den mest självbiografiska av romanerna, *Kattöga*. Ingående analyserar hon det kvinnliga psyket. Vad är kvinnlighet? Bland skolflickorna straffas minsta avvikelser från det behårda mönstret genom utfrysning, hån och förakt. Atwood drabbas tidigt av insikten att kvinnoförtryck inte enbart härstammar från män. Kvinnor kan vara skoningslösa mot sina medsystrar.

Genom hela sitt författarskap fortsätter hon att berätta om kvinnoerfarenhet och kvinnokamp. Vildvuxna, hemlighetsfulla, mytiska, vardagliga, groteska, roande och oroande tar hennes kvinnoporträtt sitt rättmätiga utrymme i världslitteraturen.

*Men jag har sagt upp mig. Jag har vridit mig ur mitt
ekos grepp.*

*Jag har beslutat mig för att bära solglasögon
och ett halsband*

prytt med det gyllene ordet NEJ

och äta blommor som jag inte odlat.

Men varför känner jag mig ändå så ansvarig

för jämmern från de söndersprängda husen,

för medfödda missbildningar och orättvisa krig,

och den milda, outhärdliga sorgen

som sipprar ner från avlägsna stjärnor?

SPEKULATIV FIKTION. Hennes oro för klimatuppvärmningen och människans omåttliga tanklöshet har fått uttryck i en dystopisk trilogi, *Oryx och Crake* (2003), *Syndaflodens år* (2009) och *MaddAddam* (2013). I allmänhet undviker jag dystopier, jag läser inte science fiction, men Atwood säger: *Jag skriver inte science fiction utan spekulativ fiktion. Jag skriver om sådant som verkligen kan hända.*

I *Oryx och Crake* riktar hon sin kritiska blick mot samhällets fixering vid ungdomlighet och vällevnad samtidigt som barn och unga lämnas vind för våg. Naturvetenskaplig forskning prioriteras högt, humaniora har fallit i glömska. En av bokens huvudperson, Jimmy, kämpar för överlevnad i en så gott som obefolkad värld. I tillbakablickar återvänder han till vad som gett upphov till katastrofen. Han minns hur tonårsvännen Crake förverkligar sin stora forskningsvision medan hans egen kärlek till trafficking-

barnet Oryx växer till besatthet. Atwood har skrivit en drabbande berättelse om en värld utan hopp.

Syndaflodens år är en parallellroman till *Oryx och Crake*. Här fokuserar Atwood på människans förhållande till jorden och dess resurser. Hon visualiserar civilisationens undergång genom den stora miljökatastrofen och den fruktade pandemin. Miljöflyktingar lämnar sina hem efter orkaner och extrem torka på jakt efter föda och trygghet undan våld och kaos. I centrum står två kvinnor, nattklubbssångaren Ren och Toby, tidigare medlem i sekten Guds Trädgårdsmästare.

MaddAddam är trilogins avslutande del där de lösa trådarna knyts ihop och allt ställs på sin spets. De genmodulerade crakerianerna utvecklar en förståelse för sin skapelse och sin plats i tillvaron. Toby lär crakerianen Svartskägg att skriva och läsa. Måhända en stark och livskraftig genupsättning genom de överlevande kvinnorna kan säkerställa fortsatt liv på jorden?

Atwoods trilogi är våldsamt och skruvad, det är satir med stort allvar. Därför fungerar romanerna både som alarmsignal och som debattinlägg med ett kusligt verkligt framtidsperspektiv.

Naturen som vi är så angelägna om -

i likhet med miljoner andra,

det får medges -

men i vems namn? Vilket substantiv?

Vilken gud eller stat? Världen blir

en oändligt djup vokal av fasa

medan det bakom de möjliga fanorna och slagorden,

som alltid rimmar på död,

sitter ett fåtal gamla män som tjänar pengar.

DYSTOPISK BÄSTSÄLJARE. Redan 1985 skrev Atwood den dystopiska mardrömsromanen *Tjänarinnans berättelse* som sedan dess blivit en modern klassiker. Handlingen är förlagd till USA, där kristna fundamentalister har grundat republiken Gilead. Det värsta med denna dystopi är att den låter så trovärdig. När **Donald Trump** vann presidentvalet i USA måste en del av tongångarna känts obehagligt bekanta, för Atwoods roman nådde toppnotering på bokbörsen.

I Gilead består härskarklassen av män. Det är förbjudet för kvinnor att läsa, arbeta utanför hemmet och inneha bankkonto. Födelseåret har sjunkit på grund av miljögifter. Därför utnyttjas fertila kvinnor för att befruktas av sin herre. Dessa tjänarinnor berövas till och med sina namn och tilldelas nya namn tillsammans med prefixet of. Huvudpersonen i romanen kallas Offred, då hennes härskare heter Fred.

FOTO: WIKIPEDIA

Offred existerar endast för att föda ett barn. Hon våldtas av husets herre under strängt relegerade förhållanden övervakade av den sterila hustrun. Hon lever i fullständigt nyhetsvakuum utan kontakt med yttervärlden.

Tjänarinnans berättelse har översatts till ett fyrtiotal språk. Den blev film 1990 och har också blivit opera, teater, balett och seriealbum. 2017 hade den premiär som TV-serie.

Atwood har varit mån om att framhålla att Offreds tillvaro är helt realistisk. På många håll i världen lever kvinnor som Offred, hon har inte hittat på en enda förtrycksmekanism som inte redan existerar. *Gilead är mitt ibland oss*. Därför blir *Tjänarinnans berättelse* extra otäck. Demokrati och yttrandefrihet är inte något självklart. Budskapet är tydligt: vi måste oförtrutet värna om de mänskliga rättigheterna och kämpa aktivt för allas lika värde.

Gileads döttrar (2019) är den efterlängtdade uppföljaren till *Tjänarinnans berättelse*. Handlingen har förflyttats 15 år framåt och har tre berättare: Agnes, Lydia och Nicole. Den totalitära staten har blivit trött och stagnerad. Boken är responsen på massiv efterfråga. Uppfyller den förväntningarna?

Nja! Den belönades i alla fall med ett delat Bookerpris. Hon säger att dagens verklighet har varit en viktig inspirationskälla.

*jag berättar din historia,
din historia som en gång var så tilltalande
men nu är mörk.
Det är vad jag gör:
Jag berättar historier
inman och efter det att de förverkligats.
Ur ännu ett besök hos oraklet*

FÅGELSKÅDARE. Margaret Atwood ha fått många pris och utmärkelser och år efter år har hennes namn dykt upp i Nobelprisspekulationerna. För prispengar köpte hon och hennes man **Graeme Gibson** ett viktigt häckningsområde för fåglar för att skydda marken från exploatering. Här i våtmarken känner hon sig hemma:

*Jag minns de långa timmarna
nedkrupen i kärrets höga gräs -
den låga himlen var tyst,
de avlägsna trädens dämpade färger -
i väntan på vingarnas plötsliga brus*

Utrotningshotade fåglar hade blivit en hjärtefråga för henne och maken. Tillsammans har de engagerat sig i föreningen Bird Life International.

*Vänta, sa ugglan utan ett ljud
Bland oss finns inga priser.
Du sjöng av nödvändighet,
som jag gör. Du sjöng för mig
och mitt busksnår, min måne, min sjö.
Vår sång är en nattlig sång.
Inte många är vakna.*

MYTBERÄTTARE. År 2005 startade det världsomspännande utgivningsprojektet *The Myth Series*, där hyllade författare får välja att återberätta en myt i personlig tappning. Jag hade kunnat tänka mig att Atwood skulle berätta om *Kassandra*, orakelprinsessan från Troja. Men hon väljer *Penelope*, Odysseus trogna maka vid vävstolen. *Penelopiadan* utgår från →

annat mytiskt material än det vi möter i *Odysseen*. Jag har valt att ägna denna berättelse åt Penelope och de tolv hängda tjänsteflickorna, säger hon.

Penelope talar själv från Hades till läsarna och kommenterar sin historia och hur den förvanskats. Den antika kören, bestående av de tolv tjänarinnorna sjunger sina egna sånger om vad som egentligen hände.

Penelopiaden är feministisk litteratur när den är som bäst. Myten sedd ur kvinnoperspektiv.

SHAKESPEAREÄLSKARE. Inför Shakespeares 400-årsjubileum inbjöds ett antal framstående författare att omtolka Shakespeares verk. Då valde Atwood att skriva en prosatolkning av Shakespearepjäsen *Stormen*. Det blev romanen *Häxyngel*. Eftersom just *Stormen* har en alldeles speciell plats i mitt hjärta kastade jag mig in i romanen väl medveten att gamle Will inte kan överträffas.

Romanen skildrar en uppsättning av *Stormen* i fängelsemiljö. Regissören är en historieberättande Prospero, som ska få aktörerna att leva sig in i sina roller. Tillsammans med fängelsekunderna utsätts persongalleriet för en närgången omtolkning, genom det gamla dramat strömmar ljuset från vår egen tid. Vem är Caliban idag? Vad är Ariel? Var Prospero ond? Det blir en häpnadsväckande djup metadiskussion.

Så lyckas Atwood igen trollbinda sina läsare med mästertlig prosakonst genom att ställa sig i stormens öga samtidigt som hon introducerar Shakespeares odödliga mästerverk, som ville hon säga: *Shakespeare talar till alla oberoende av tid och rum.*

RÄTTSAKTIVIST. Margaret Atwood framträder som en stark förespråkare för rättvisa och människovärde. Hon är djupt medveten om postkolonialt kulturellt förtryck som utarmar den kanadensiska ursprungsbefolkningens kultur. Hon protesterar mot Coca-Colakulturens likformighet som breder ut sig urskillningslöst. Hon har också tagit strid för den mänskliga rätten till privatliv.

Som framstående litteraturkritiker med speciell kännedom om kanadensisk litteratur värnar hon om den mångfald som gör världen rikare. Oförtrutet riktar hon sökarljuset mot tidens stora frågor. Frågorna måste ställas innan det blir för sent att komma med ett svar.

*Ställ dig vid en brunn eller en damm
och kasta en liten sten i vattnet
Ljudet du hör är den fråga
du borde ha ställt.*

Liksom svaret.

Margaret Atwood

- 1939 föds Margaret Atwood i Ottawa
- 1985 utkommer *Tjänarinnans berättelse*
- 2000 Man Booker Prize för *Den blinda mördaren*
- 2019 Man Booker Prize för *Gileads döttrar*

Rekommenderad läsning

Vilken bok som helst med Margaret Atwood namn på pärmen

Diktcitaten är hämtade ur

- *Morgon i det brunna huset*, 1996
- *Dörren*, 2014

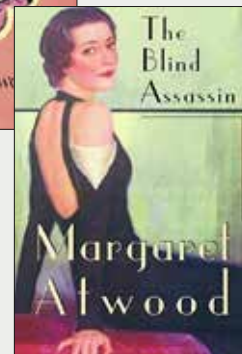
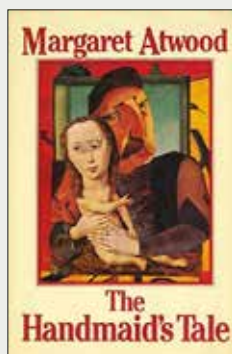
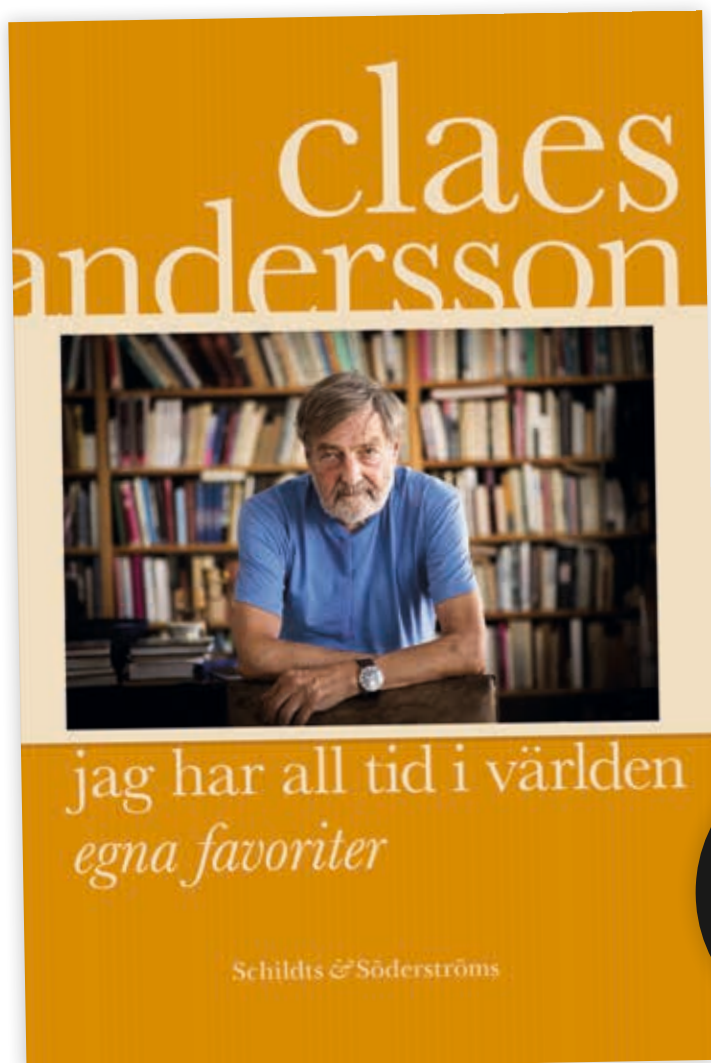

FOTO: WIKIPEDIA

Claes Anderssons

egna favoritdikter i **ny samlingsvolym**

Under det som blev Claes Anderssons sista vår gick han igenom hela sin lyriska produktion och valde ut sina egna favoriter. Resultatet blev en samlingsvolym som i högsta grad är personlig och exklusiv, som lyfter fram det bästa ur ett långt och mångsidigt författarskap. Här finns alla de dikter Claes själv tyckte mest om, dem han helst återvände till.

Motiven är välbekanta: samhället, staden, erotiken, döden och kärleken. Urvalet och kompositionen gör detta till en ny och överraskande helhet.

Det här är Claes Anderssons diktning, sådan han själv såg den.

Kommer ur tryck i slutet av februari

Alla SFV-medlemmar får hela 45 % rabatt på allmän litteratur!

Vår bokhandel har flyttat till nätet. Från och med hösten 2019 upphör bokförsäljningen på Snellmansgatan 13. Däremot har vi höjt på rabatten i vår nätbokhandel på litteratur.sets.fi till 45%. Du erhåller rabatten med kampanjkoden **Aktie123**.

SCHILDTS & SÖDERSTRÖMS

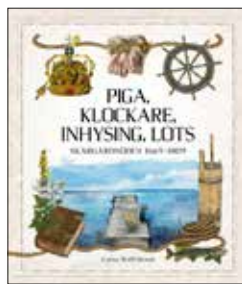
FÖRLAGET VINGPENNAN

KALLE KNASTER, MIRANDA OCH TAVELMYSTERIET

Carina Wolff-Brandt

ISBN 978-952-68548-6-1
174 sidor, inbunden
Cirkapris 23 e
Finns i väl sorterade bokhandlar
och på adlibris.fi

■ I den fjärde boken om Kalle Knaster och Miranda kommer en konsthandlare till orten för att leta rätt på tavlor som hans far har målat. Men allt är inte som det ser ut att vara. Vad hände på Hotell Morgonsolen sommaren 1922? Kalle och Miranda bestämmer sig för att lösa mysteriet, men råkar illa ut och behöver hjälp av sina 1700-talsvänner Piraten, Välling-Ville och urmakarspöket Methodius Püntlich.

PIGA, KLOCKARE, INHYSING, LOTS

Carina Wolff-Brandt

978-952-68548-4-7
280 sidor, inbunden
Cirkapris 39 e
Finns i väldistribuerade
bokhandlar och på
adlibris.fi

■ En levande skildring av skärgårdsbor i Åbolands skärgård. Med sin boplats vid en livligt trafikerad farled var befolkningen hårt utsatt för de krig som fördes mellan Sverige och Ryssland och drabbades av sjukdomar som pest, mässling och tyfus. Mitt i riket levde man sina liv så gott det gick. En bok som väcker känslor och skapar inre bilder hos läsaren. Illustrationerna är gjorda av Jenny Wiik.

FÖRLAGET SCRIPTUM

SAMTAL I GRÄNSLAND

Håkan Eklund

ISBN 978-952-7005-63-7
263 sidor
Pris 37,90 e
Köp på
www.boklund.fi eller
order@boklund.fi

■ I dialogform dokumenterar Samtal i gränsland ett stycke finlandssvensk samtidshistoria i språkligt gränsland till det finska Finland. Geografiskt utspelar sig samtalen i den smala kustremsa som utgör det svenska Österbotten, i byar som är okända för de flesta utanför regionen. Samtalen rör sig också i gränslandet till en epok som snart är ett minne blott - emigrationen till Amerika och Sverige.

CLAIRE

Martin Högstrand

ISBN 978-952-7005-60-6
187 sidor
Pris 27,50 e
Köp på www.boklund.fi
eller order@boklund.fi

■ Claire är en roman om konstnärskap och kärlek. Den tar avstamp i Indien, men för oss snart till Norden. Målaren Claire har flytt, men mår dåligt. Hon är driven som konstnär, och till sina ambitioner besläktad med pianisten Waldemar. Relationen lider av inre motsättningar, hela tiden andas katastrofen dem i nacken. Men kärleken finns som en möjlighet. Och den fortsätter att finnas, liksom avgrunden.

FÖRLAGET

DUELLEN 2.0

Jesper von Hertzen

ISBN 978-952-3332-38-6

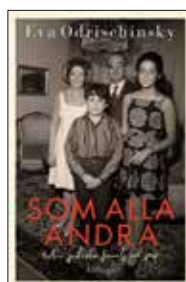
215 sidor

Cirka pris 20 e

Köp i bokhandeln eller via

www.forlaget.com

■ Jesper von Hertzen har gjort Duellen i Hufvudstadsbladet i över 20 år och under årens lopp har den blivit en finlandssvensk klassiker. I denna nya frågesportbok finns 100 Dueller men också en rankinglista med de 106 namn som klarat sig bäst i Duellen genom tiderna. Vid köksbordet, på stugan, i bilen i hängmattan – skratta, tävla, lek! Vem är mest allmänbildad i Svenskfinland?

SOM ALLA ANDRA

MIN JUDISKA FAMILJ OCH JAG

Eva Odrischinsky

ISBN 978-952-3332-28-7

200 sidor

Cirka pris 28 e

Köp i bokhandeln eller via

www.forlaget.com

■ I de här memoarerna låter Eva Odrischinsky högst privata upplevelser komma till tals och dokumenterar en livskänsla hos en liten minoritet, den judiska, som i hennes fall är en minoritet inom en annan minoritet, den finlandssvenska. Den judiska gemenskapen i Helsingfors är inbördes brokig och skygg utåt. Det handlar om hur man håller fast vid sin egenart och samtidigt är som alla andra.

LITORALE

STORA SYSTER ZILLE

Asger Albjerg

Illustratör Magdalena Åberg

ISBN 978-952-7224-13-7

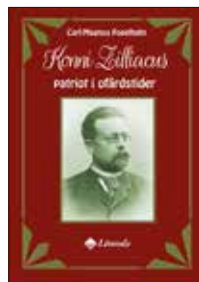
28 sidor, inbunden

Pris 19, 90

Köp på www.litorale.fi

eller i bokhandeln

■ Zille förenar de vuxnas krav med sin fantasi och sin barnslighet och finner finurliga lösningar på svåra problem och omöjliga eller besvärliga krav. Boken har rappa dialoger och fräscha bilder. Akvarellerna av Magdalena Åberg har inslag av collage och de samspelar med texten i en fin balans mellan vardagsrealism och surrealism. Boken passar för barn från 3 till 10 år. På kommande är en Zilleserie!

KONNI ZILLIACUS – PATRIOT I OFÄRDSTIDER

Carl-Magnus Fogelholm

ISBN 978-952-7224-14-4

364 sidor, inbunden

Pris 34,50

Köp på www.litorale.fi

eller i bokhandeln.

■ Boken följer med Konni Zilliacus (1855–1924) liv under de viktigaste politiska händelserna i Storfurstendömet Finland och Tsarryssland med tyngdpunkten på den första ofärdstiden 1899–1905. Zilliacus övergav redan åren 1901–1902 det lagliga motståndet mot den tilltagande förryskningen i Finland och blev aktivist. I boken svarar Carl-Magnus Fogelholm på ett antal frågor.

ANDERS LINDMAN

**SUNDOM -
IGÅR OCH IDAG**

Anders Lindman

ISBN 978-952-94-1910-4
88 sidor, spiralpärm hård
Pris 25 e
Köp på Gros i Vasa, K-market
i Sundom och vid Oskars
Klockgjuteri i Sundom.

■ Boken är en informationsbok för nya och gamla Sundom-bor. Den kommer att användas som undervisningsmaterial för eleverna i Sundom skola. Boken visar via kartor byns omfattning idag men även hur den växt upp ur havet under 3000 år. Bilderna är aktuella och tagna av författaren.

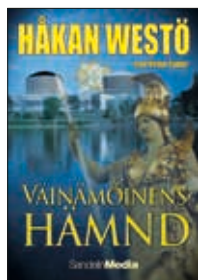
SANDELIN MEDIA

GÄST I EGET HEM

Singa Sandelin Benkö

ISBN 978-952-68618-8-3
168 sidor, häftad
Pris: 15 e.
Beställ på www.sandelinmedia.com –
finns i väl sorterade bokhandlar.

■ Boken belönades med första pris i Schildts romanpristävling 1982, och handlar om de finska krigsbarnen, som utan föräldrar skickades till Sverige då Sovjet anföll Finland 1939. Den långt självbiografiska boken utvidgar upplevelserna även till nutiden, med inblickar i hur krigsbarnstiden påverkade den vuxna människan. Ett efterlängtat nytryck.

VÄINÄMÖINENS HÄMND

Håkan Westö

ISBN 978-952-68618-7-6
156 sidor, häftad
Pris: 15 e.
Beställ på www.sandelinmedia.com –
finns även i väl sorterade bokhandlar.

■ Journalisten Joel Dunstberg semesterar i Hangö med flickvännen Karin Hjelt, agent vid det finska kontraspionaget. Under en sommaruni-föreläsning mördas Leonid Marschlin, då han nämnt Kalevalas kopplingar till Frimurarna och Illuminati. I denna action-thriller fortsätter äventyret bland annat i Åbo domkyrka och Lovisa kärnkraftverk.

LABYRINTH BOOKS

**NATTENS DAGBLAD -
DEN ANDRA BOKEN**

Red. Björn Stenbacka

ISBN 978-952-5986-31-0
1910 sidor, häftad
Pris 25 e
Finns på de flesta bokhandlar
samt direkt från förlaget,
<http://www.labyrinthbooks.fi/>

■ Den stora succén Nattens Dagblad finns nu i del 1 och del 2. "Den andra boken" är uppföljaren till "Den första boken" som kom ut i våras, en som nu har kommit i sin andra upplaga. Två verkliga succéböcker, humorn när den är som bäst. Böckerna har redigerats av Björn Stenbacka.

MER ÄN ATT SE

Gunilla Löfman

ISBN 978-952-5986-32-7
201 sidor, häftad
Pris 25 e
Finns på de flesta
bokhandlar
samt direkt från
<http://www.labyrinthbooks.fi/>

■ Mer än att se är en annorlunda historiebok. Frimodigt berättar blinda och synsvaga personer från olika delar av Svenskfinland om sina liv. Berättelserna är en upptäcktsfärd bland olika förmågor, sätt att hantera synskadan. Samt som gör det svårt för personer med synskador att fullt ut vara delaktiga i vårt samhälle.

FONTANA MEDIA

**BUREN
ÅRSBOK FÖR BORGÅ STIFT 2019**

red. Pian Wistbacka

ISBN 978-951-550-855-3
144 sidor, häftad
Pris 19,90 e
Beställ på info@fontanamedia.fi
eller tfn 040 831 5897.

■ "Vad bär dig i dag?" Årsboksskribenterna tar fasta på de ord och uppdrag som ger styrka i vardagen. Texter av Ruth Illman, Kent Wisti, Helene Liljeström, Lars-Johan Sandvik, Maria Widén, Bo-Göran Åstrand m.fl. Stiftskronika från året som gått samt kontaktuppgifter till församlingar och organisationer ingår.

IDA KOITILA: MEMO

Maria Duncker, Michael Petry, Juha-Heikki Tihinen, Markus Åström

ISBN 978-952-7333-00-6

103 sidor

Pris 20 e + porto

Beställ på

proartibus@proartibus.fi

■ Boken innehåller texter av Juha-Heikki Tihinen och Michael Petry som tar fasta på Ida Koitilas konst, som en ingång till samtal, samt en dialog mellan Koitila och konstnärskollegan Maria Duncker där läsaren får en insyn i konstnärens processer och tankegångar. Ett digert bildmaterial kompletterar texterna och ger en fin överblick av Koitilas produktion.

SUSANNE GOTTBERG

- DEN TREDJE FAKTORN | KOLMAS TEKIJÄ | THE THIRD FACTOR

Juha-Heikki Tihinen, Maaretta Jaukkuri, Susanne Gottberg

ISBN 978-952-7226-30-8

160 sidor

Pris 30 e + porto

Beställ på proartibus@proartibus.fi

■ Susanne Gottberg har under hela sin trettioåriga karriär varit intresserad av växelverkan mellan konstverket och betraktaren av konstverket. Den tredje faktorn ger en helhetsbild av Gottbergs konst. I boken analyserar curator Juha-Heikki Tihinen Gottbergs konst, konstnären granskar sin egen produktion och curator Maaretta Jaukkuri presenterar Gottbergs och Markus Kähres gemensamma verk.

GUNNAR HÖGNÄS

| HAICULDESAC |

Gunnar Högnäs

ISBN 978-952-94-2846-5

118 sidor, häftad

Cirkapris 20 e

Köp i bokhandeln eller via

ettprojektryggverk.blogspot.com/

■ Boken är Gunnar Högnäs fjärde diktsamling sedan debuten 1978 inklusive nystarten 2016. Den här gången rör det sig om programmering fem - sju - fem, det vill säga haikudikter men i alldeles egen fri tappning. Boken är uppdelad i 6 st avdelningar som tar puls på natur, kultur och samhälle, årstider, språk, kärlek och åldrande. Det begränsade formatet har lett till ny kärnfullhet i Högnäs poesi.

JOHN NURMINENS STIFTELSE

MEREN MAA - HAVETS LAND

KUVIA TURUNMAAN SAARISTOSTA - BILDER FRÅN ÅBOLANDS SKÄRGÅRD

Ritva Kovalainen & Pekka Turunen med John Björkman, Li Näse och Jari Hänninen

ISBN 9789529745623

163 sidor, inbunden, Pris 39,90

Köp på johnnurmisenfaat.io.fi/sv/butik

■ Redan de vindpinade träden berättar om att det krävs en viss seghet för att klara sig här. I de här unika förhållandena har ändå människans och naturens samlevnad skapat förutsättningar för ett mångfaldigt liv. Detaljer i landskapet avslöjar historiska skikt: spår av istidens omvälvande krafter, av tidiga kulturer som levt och verkat här redan i forntid, av andligt liv och överlevnad.

LÄRUM-FÖRLAGET AB

KORT OM SAMHÄLLET

Lena Frilund

ISBN 978-951-8976-94-6

70 sidor, stiftad. Pris 16 e

Beställ via webshopen shop.larum.fi eller

maila forlaget@larum.fi

KORT OM SAMHÄLLET - LÄTTARE

Lena Frilund

ISBN 978-951-8976-93-9

42 sidor, stiftad. Pris 16 e

Beställ via webshopen shop.larum.fi eller

maila forlaget@larum.fi

■ Du och jag lever i landet Finland. Vårt moderna samhälle kan vara bekvämt och bra att bo i, om man vet hur allt hänger ihop. I den här boken har vi samlat viktiga fakta om samhället. Boken är en förkortad och mycket lättare version av Mats Österbacks lättlästa böcker i samhällskunskap "Jag i samhället". Boken riktar sig i första hand till elever i årskurs 7-9 men passar alla i behov av lättläst.

SUDOKU ENKEL

	9		2		8	1	6	7
8						5	3	9
	1	7	5		2			4
		6		8		7		
4			6		1	9	2	
6	4	9						2
5	3	2	4		9		7	

SUDOKU SVÅR

8			5					9
	4		1	6				
7						2	6	
2	3					5	1	
6								4
	9	8					7	2
	1	9						5
				8	1		4	
4					9			3

KRYSSLÖSNING 4-2019

Sammanlagt 85 svar lämnades in. Fru Fortuna gynnade denna gång **Hjördis Lund** i Jakobstad. Vinstböckerna torde vara framme.

HUR DRAR VI VINNAREN I KRYSSSET?

1. De svar som kommit per epost skrivs ut, och läggs i en ordnad hög med de svar som kommit brevlades.
2. Antalet inlämnade svar räknas.
3. Summan förs in i ett kalkyblad, som därefter slumpässigt drar ett tal mellan 1 och antalet inlämnade svar. På så sätt har alla lösningar lika stor chans att vinna i lottningen.

ANAGRAMJAKTEN 1-2020

I de lustiga rubrikerna gömmer sig en rubrikrad i tidningen (alltså inte nödvändigtvis hela rubriken). Antalet bokstäver är det samma, men ordantalet kan variera. Specialtecken som frågetecken eller talstreck finns inte med.

E-posta senast 30.4.2020 in det rätta svaret samt på vilken sida rubrikraden finns till redaktion@sfv.fi. Kom även ihåg att skriva din postadress för eventuell vinst. Bland de rätta svaren lottar vi ut en bok i SFV:s biografiserie.

SPÅRVÄG TVÄRT FÅ

BREVLUCKAN TILL HÅG
HEMMANET ETT BRÄND
PATRIOTER LIKT TRÄ
DÄNGDE VIRIL

RÄTTA SVAR I ANAGRAMJAKTEN 4-2019:

STOCKHOLMARENS PAMP GLUGG FÅR - MÅLGRUPP OCH GENOMSLAGSKRAFT • SID 17
ALLUSION VILLE MED KÄLKE - EN KVÄLL MED ALEKO LILIUS • SID 8
SKARVPLÄTENS TRÄNGSELSKATT STÄNK IS - ATT STÄRKA SVENSKA SPRÅKET
STÄLLNING • SID 26

TA EN BRAGD - GRAND BEAT • SID 28

FLORENTINSKA TRIM I KRÖKAR - FÖRLORAR KRITIKEN SIN MAKT • SID 19

Lotten gynnade **Sverre Slotte** i Vasa. Vinstboken torde vara framme

SUDOKU SVÅR LÖSNING

8	6	1	5	2	7	4	3	9
9	4	2	1	6	3	8	5	7
7	5	3	8	9	4	2	6	1
2	3	4	9	7	6	5	1	8
6	7	5	2	1	8	3	9	4
1	9	8	4	3	5	6	7	2
3	1	9	6	4	2	7	8	5
5	2	7	3	8	1	9	4	6
4	8	6	7	5	9	1	2	3

SUDOKU ENKEL LÖSNING

7	6	5	1	9	3	2	4	8
3	9	4	2	5	8	1	6	7
8	2	1	7	4	6	5	3	9
9	1	7	5	3	2	6	8	4
2	5	6	9	8	4	7	1	3
4	8	3	6	7	1	9	2	5
6	4	9	8	1	7	3	5	2
5	3	2	4	6	9	8	7	1
1	7	8	3	2	5	4	9	6

The crossword puzzle grid is filled with words. The photo shows a building with a sign that reads "FIGAROL PIRISTÄÄ PIGGAS UPP". The crossword clues are as follows:

- 1. ÖMA 2019 → EN
- 2. SÖRÖG VÄRT OCH EN LÖP → KURVA
- 3. KRÖK RÄT GÄRN ÖLEN DRUK → RAK
- 4. ÖOKAR SÄG VÄSEN → KAR
- 5. TILL TAR GRUPP MED TAL PERSONER → ATROJKA
- 6. ORO V ISSNA UNITEF PARTIENS → OFALNA
- 7. RIGLEST JUDE UNRELL PERSON SNTILJA → KUF
- 8. BLOT → HD
- 9. ÖFFER DRALITEN LÄNGER → EGESH
- 10. STÄV → LRRA FANTASMA
- 11. SKOLPÄRNE → GEOGRAFI
- 12. PADDA BÄGGREND FÖR EN BÄGGREND → RFA
- 13. GRÖD → RAPPIL KOTLAND → IDEAL
- 14. FÖRÖS PÄSSA → OASIS
- 15. BERG → PIGGAR → UPP
- 16. TILL FÄR → GARANTERA

Solveig von Schoultz-tävlingen 2020

Svenska folkskolans vänner utlyser Solveig von Schoultz-tävlingen 2020, som gäller dikter. Syftet med tävlingen är att främja intresset för skönlitterärt författarskap. Ett första pris om 5000 euro, ett andra pris om 3000 euro och ett tredje pris om 2000 euro delas ut. Förstapristagaren erbjuds även en kortkurs i skrivande på Nordens folkhögskola på Biskops Arnö i Sverige. Kortkursen äger rum på sommaren och pågår cirka fem dagar. Därutöver får alla som premierats i SFV:s litterära tävlingar också delta i ett skrivseminarium. SFV förbehåller sig den första publiceringsrätten till de prisbelönade tävlingsbidragen.

TÄVLINGSREGLER

- Tävlingen står öppen för personer som vid tävlingstidens utgång fyllt 30 år.
- År 2020 gäller tävlingen dikter.
- Varje deltagare skall sända in minst fem, och högst tio dikter.
- Dikterna skall vara skrivna på svenska.
- Tävlingsdeltagaren skall vara finländsk medborgare.
- Tävlingsdeltagaren får sända in endast ett bidrag till tävlingen.
- Man får inte delta i tävlingen, om man tidigare publicerat sig i skönlitterär bokform på förlag.
- De som tidigare fått ett penningpris i Solveig von Schoultz-tävlingen får inte delta på nytt.

INSTRUKTION

- Numrera sidorna i ditt manuskript.
- Du tävlar anonymt - använd en pseudonym, som syns på varje manuskriptsida.
- Du kan delta med pappersmanus som du postar, eller med elektroniska manus (txt, doc, docx, pdf)
- Sänd ditt pappersmanuskript till: Svenska folkskolans vänner, Annegatan 12 A 24, 00120 Helsingfors. Märk din försändelse "Solveig von Schoultz-tävlingen".
- Sänd in ditt bidrag elektroniskt genom att ladda upp manuskriptet via formuläret på www.sfv.fi/solveig
- Om du deltar med pappersmanus, bifoga i ett separat kuvert följande personuppgifter: *Namn, personnummer, fullständig adress, telefonnummer, e-post.*
- Skriv på kuvertet endast din pseudonym, och slut kuvertet.

NOTERA

- Tävlingstiden är 15.1.2020 – 15.4.2020 kl. 24 (poststämpel godkänns).
- Manuskripten returneras inte och förstörs en tid efter att tävlingstiden gått ut. Författarna skall därför själva se till att ha egna kopior och säkerhetskopior på sina texter.
- Tävlingsbidragen bedöms av en jury. Endast prisvinnarna och eventuella mottagare av hedersomnämningen meddelas om tävlingsutgången i mitten av augusti.
- Prisutdelning och publicering av vinnarnamnen sker i början av september 2020.
- Mer information om hur tävlingen går till hittar du i "Frågor och svar" på www.sfv.fi/solveig
- Närmare uppgifter om tävlingen ger Camilla Nordblad, 045-1210 864, camilla.nordblad@sfv.fi.

